

ΑΧΑΪΚΗ ΕΣΤΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΙΑΝ. ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ	Ζάλογγο
ΕΙΡΗΝΗ ΓΑΛΑΝΑΚΗ	Ἄνεμῶνες
ΔΗΜΟΤΙΚΑ	Τῶν Κολοκοτρωναίων, Τοῦ 1821, τοῦ Μικροῦ Κλεφτίπουλου
ΓΙΑΝ. ΚΑΡΑΛΗΣ	Κόρινθος—Αἴγιο—Πάτρα
ΣΩΤΗΡ. ΜΕΝΤΖΕΛΟΠΟΥΛΟΣ	Ὁ Πρῶτος Σημαιοφόρος τοῦ Ἔθνους
ΝΥΣΗΣ ΜΕΣΣΗΝΕΖΗΣ	Ἐνα Αἰγιάτικο ἔγγραφο 125 χρόνων. — Στῆς ἀνοιξης τὴν πρώτη—πρώτη μέρα
Γ. Θ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	Ἡ Μυστικὴ Συνέλευσις τῆς Βοστίτσας
ΚΩΣΤΑΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ	Ἐπίλογος
ΑΡΙΣΤ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ	Ἡ Ἐναρξις τῆς Ἐπαναστάσεως
ΚΩΣΤΑΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ	Ἡ Βυζαντινὴ Πελοπόννησος

ΧΡΟΝΙΚΑ

Σημειώματα: Ἱστορικὴ Μνήμη—Ἱστορικὰ ἔργα. **Κριτικὴ τοῦ βιβλίου:** Γιάν. Ἀνδρικόπουλος: Τ. Δόξα «Πικρὴ ἐποχὴ»—Π. Μηλιόπουλου «Μακεδονικὰ Παραμῦθια»—Μ. Λεοῦ «Ἡ ζωὴ ποὺ δὲν ἔζησε»—Ι. Π. Κουτσοχέρας: Στ. Θωμοπούλου «Ἱστορία τῆς πόλεως Πατρῶν β' ἐκδ.»—Ν. Λέλη «Ἐπινίκιον»—Δημ. Ἀνδριόπουλος: Ν. Ρουσιάνου «Ἡ μάχη τῶν Πελαργῶν»—**Μουσικὴ κίνηση:** Γιάν. Ἀνδρικόπουλος: Ἡ συναυλία τῆς Φιλαρμονικῆς—**Πατρινές ἀνταποκρίσεις:** Ν. Β.—Εἰδήσεις—Ὁ τύπος—Ἀλληλογραφία.

ΑΧΑΪΚΗ ΕΣΤΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Τεύχος 3 Μάρτιος 1952

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ Θ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΑ: Έφ.μ. «ΕΡΕΥΝΑ»—ΑΙΓΙΟΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

Έτησ. Δο. 40.000

Έξαμ. » 20.000

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Έτησ. Δολ. 8

Έξαμ. » 4

Ἡ «ΑΧΑΪΚΗ ΕΣΤΙΑ» γιὰ ὅσα δημοσιεύει ἐνυπόγραφο δὲν εὐθύνεται. Γιὰ τὰ ἀνυπόγραφα σχόλια καὶ σημειώματα, ὑπεύθυνη ἡ Διεύθυνση.

Κάθε τι ποὺ ἀφορᾷ τὴν ἐκδοση (γράμματα, συνεργασίες, βιβλία, κ.λ.λ.) κ. Γιάννη Ἀνδρικόπουλο, Ν. Σουλιώτη 12, Αἴγιον.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Γιώργου Λευκαδίτη «Σύννεφα καὶ γλάροι»

Η. Τσουκαλά «Υπόβρυχιον VI»

Ἄλ. Κάζογλη «Φθινοπωρινὸ»

Κ. Ν. Κωνσταντινίδη «Σάτιρες τοῦ Ἀμπουζέτ»

Θ. Κ. Ρούσσια «Φαιτεινοὶ δρόμοι»

Δημ. Ζαδὲ «Χτεσινὰ στίγματα»

Κ. Κατσαρά «Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ»

Στ. Κατσαρῆ «Πρωτότυπα καὶ μεταφράσεις»

—Τὰ πέντε τελευταῖα βιβλία μᾶς ἐστάλησαν ἀπὸ τὸ Πρακτορεῖο Πνευματικῆς Συνεργασίας.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

«Νέα Ἑλληνικά» Τεύχος 3—Μάρτιος

«Μορφές» Τεύχος 65—Φεβρουάριος

«Ἐποχὴ» Τεύχος 2—Βόλος

«Ἀλκυονίδες» Τεύχος 9

Τιμὴ τεύχους δοχ. 3.000

ΕΝΑ ΑΙΓΙΩΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ 125 ΧΡΟΝΩΝ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στὸν κῆπο μας ἀνθίσε ἡ πρώτη μαργαρίτα
 ἓνα κίτρινο λουλουδάκι σὺν χειμωνιάτικο ἄστρο.
 Πρέπει νὰ εἰδοποιήσουμε τὴν κυρία μὲ τ' ἀσημένια μαλλιά
 ποὺ μᾶς ἔδωσε τὸ φυτώριο
 καὶ μᾶς εὐχήθηκε γιὰ τὸν καρπὸ του.
 Πρέπει νὰ ξανανοίξουμε τὸ βιβλίο τῆς ἀνοιξης
 νὰ δοῦμε τί γίνονται τὰ φυλλαράκια καὶ οἱ πεταλοῦδες
 ποὺ καρφισώσαμε στὶς σελίδες του.

Κανένας δὲν προσέχει τὴ μαργαρίτα.
 Μᾶς ἔπνιξε ἡ σκόνη ποὺ ἀναδίδουν τὰ πράγματα
 ποὺ κινοῦνται καὶ ἀναχωροῦν.
 Ἄκαταστασία καὶ σκόνη. Οἱ συνάδελφοι
 δὲν μποροῦν νὰ καταλάβουν πῶς γίνεται
 ν' ἀκολουθοῦμε τὰ πράγματα τοῦ γραφείου
 ἐμεῖς ποὺ ζήσαμε ἔδῳ μέσα ἕξ μῆνες
 ἀνάμεσα σὲ χαρτιά, μελάνια, ὑπηρεσίες καὶ προστριβές,
 πῶς γίνεται νὰ χωρίσουμε τώρα
 ποὺ θ' ἀρχίσει νὰ πρυσινίζει ὁ κῆπος μας.

Αὔριο θὰ βάλω τὴν πρώτη μαργαρίτα
 στὸ γραφεῖο τοῦ κυρίου Διευθυντοῦ.
 Ὑστερα θὰ πρωτοκολλήσω τὰ τελευταῖα ἐξερχόμενα.
 Ἡ σκόνη ἔχει καθίσει στὸ πάτωμα καὶ στοὺς τοίχους.
 Δὲν ὑπάρχουν ἄλλα πράγματα νὰ κινηθοῦν.
 Δὲν ὑπάρχουν ἄλλα πράγματα τοῦ γραφείου.
 Τὸ φῶς εἶναι τώρα περισσότερο
 καὶ οἱ κάμαρες ποὺ μεγάλωσαν ξαφνικά.
 Κι' ἐμεῖς θὰ φύγουμε σὲ δυὸ μέρες.
 Ἡ λεωφόρος,
 τὰ πεῦκα τοῦ Λυκαβητοῦ
 καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ ποιητῆ στὴν πλατεῖα
 δὲν θὰ ὑπάρχουν σὲ δυὸ μέρες...

ΚΩΣΤΑΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

Ὅσοι διάβασαν ἄλλοτε τὴ σειρά τῶν σημειωμάτων μου στὸ «Νεολόγο» Πατρῶν, μὲ τὸν τίτλο «Πολιτικὲς Διαμάχες στὸ Αἴγιο τοῦ 1827», καὶ τὸ βιβλίο μου «Τὸ Αἴγιο στὸν Ἄγωνα», θὰ θυμοῦνται τὰ ἀποκαλυπτικὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα ποὺ χρησιμοποίησα τότε, ἀπὸ τὰ ὁποῖα φάνηκε πρᾶστατικά ὅτι, στὸν ἀπελευθερωτικὸ ἄγωνα τῆς ἐπαρχίας Αἰγιαλείας, μεγάλο ἐμπόδιο στάθηκε ἡ διχόνοια μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν τῶν δύο στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχηγῶν τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, δηλαδὴ τῶν στρατηγῶν Ἀνδρέα Λόντου καὶ Δημητρίου Μελετοπούλου.

Λίγον καιρὸ μετὰ τὴ δημοσίευσί ἐκείνων τῶν ἐπιστολῶν, ἠρεμήθη πάλι, τελευταῖα, τὸ τιῆμα τοῦ Ἀρχείου Λόντου — Μεσσηνέζης, ποὺ φιλάσσεται στοργικῶς ἀπὸ τὸν σεβαστὸν μου φίλο ἱστοριοδίφην κ. Ἀθ. Παπαθεοδώρου, γιὰ νὰ παραδοθῆ ἐν καιρῷ στὸ τοπικὸ ἱστορικὸ Ἀρχεῖον Αἰγίου.

Καὶ μέσα στὸ πλήθος τῶν παλαιῶν χαρτιῶν, βρήκα μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ 1827 σχετικὴ μὲ τὸ θέμα, τὴν ὁποῖαν δὲν εἶχα προσέξει στὶς προηγούμενές μου ἐρευνες. Τόσο εἶναι ξεθωριασμένη καὶ δυσκλῆ διάβαστη! Τὸ ἱστορικὸ τοῦτο κείμενο εἶνε πολὺ ἐνδιαφέρον, γιὰτὶ μᾶς δίνει μιὰ ζωντανὴ εἰκόνα τοῦ θλιβεροῦ θεάματος ποὺ παρουσίασαν μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχόντες τοῦ Αἰγίου στὴν πιὸ κρίσιμη στιγμή τῆς ἠρωϊκῆς ἐξορμήσεως τῆς ἐνδόξου αὐτῆς πολιτείας.

Περιττὸν νὰ προσθέσω ὅτι, κείνες τὶς μέρες, τὴν ἀνοιχτὴν τοῦ 1827, ὅλη σχεδὸν ἡ Ἑλλάδα παρουσίαζε τὴν ἴδιαν εἰκόνα καὶ χειρότερη ἀκόμη: Τὸ Τουρκοπροσκύνημα εἶχε ἐλεχταθῆ τόσο πολὺ, ὥστε παρὰ λίγο νὰ μιάνη, ἕξ αἰτίας τῆς διχόνοιας καὶ αὐτὸ τὸ κέντρον τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος τὴν Αἰγιαλεία, καὶ ν' ἀμαυρώσῃ τὴν τελευταῖα στιγμή, ὅλη τὴ λαμπρὴ ἐθνικὴ δράσι τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, κατὰ τὰ ἕξ πρῶτα χρόνια τῆς Ἐπαναστάσεως (1821—1826).

Πρέπει λοιπὸν νὰ δημοσιευθῇ ἡ ἐπι-

στολὴ αὐτῆ τοῦ 1827: Τὸ διάβασμά της, ἔστω χωρὶς κανένα σχόλιο, εἶναι ἱκανὸ νὰ μᾶς μεταφέρῃ στὸν καιρὸ τοῦ Εἰκοσιένα καὶ νὰ δώσῃ ἓνα δίδαγμα χρήσιμο σήμερα, ποὺ ἡ διχόνοια ἀσεβεῖ πρὸς τὴν ὑπέροχην Ἐποποιίαν τοῦ 1940—41 καὶ βασανίζει τὸν τόπο.

Καὶ τώρα, νά, τὸ κείμενο. Ἡ ἐπιστολὴ γράφτηκε στὶς 13 Μαρτίου 1827 ἀπὸ τὸν Πέρα Μαχαλᾶ τοῦ Διακοπιτοῦ καὶ ἀπευθύνεται ἕξ τὸν Λέοντα Μεσσηνέζην (γαμπρὸ τοῦ στρατηγοῦ Ἀνδρέα Λόντου) πρὸς τὸν Ἀγγελῆ Μελετόπουλο (πατέρα τοῦ στρατηγοῦ Δημητρίου Μελετοπούλου):

Εὐγενέστατε κύριε Μελετόπουλε

Ἐγὼ δὲν πρεταντέρω νὰ εἶμαι μεγάλη τερος οὔτε ἀπὸ τὴν εὐγενειάν σου, οὔτε ἀπὸ κανένα ἄλλον πατριώτην, ἀλλὰ ἐπιθυμῶ νὰ ὑπερτερῶ κατὰ τὴν διάθεσίν. Εἶδον ὅτι ἡ συνάντησις τῶν γυναικῶν καὶ παιδιῶν σᾶς ἐτάραξεν. Αὐτὶ ἔπρεπε νὰ τὰ στοχασθῆς τὸν καιρὸν ὁποῦ μοῦ ἔγραφες ἀπὸ τὴ Γεληνί, καί, ἂν ἐλησμόνησες τὴ γράφομένί σου, τὸ γράμμα σου στέκει εἰς χεῖρας τοῦ στρατηγοῦ καλὰ φιλαγμένον, τὰ ὁποῖα παρατρέχω χάριν ὀλιγολογίας. Μεταβίβω ἤδη εἰς τὰ ὅσα μετὰ τοῦ υἱοῦ σου κ. Γιάννη καὶ μετὰ τῶν Διακοπιτιῶν ὁμιλήθησαν καὶ ἐσυμφωνήθησαν, ὅτι νὰ ἀσηκώσω τοὺς στρατιώτας τοῦ στρατηγοῦ Λόντου ἀπ' ἐδῶ ὄλους, νὰ ἀσηκώσῃ καὶ ὁ υἱός σου τοὺς ἐδικούς του, συμφωνήσας ἐγὼ μετὰ τῶν Διακοπιτιῶν περὶ λουψέδων πῶς ἐμελε νὰ γείνη, πρὸς δὲ τοῦ υἱοῦ σας ἔδωσα χρεωστικὴν ὁμολογίαν μὲ διορίαν ἡμέρας ἕνδεκα, καὶ ἐργομένης τῆς ἀποκρίσεως τοῦ στρατηγοῦ υἱοῦ σου, νὰ τὶ μειρίσουν, ἐγὼ κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν μου καὶ κατὰ τὴν θέλησιν τῶν ἐγκατοίκων ἀσήκωσα ὁλους τοὺς στρατιώτας, καί, ἂν ἐκράτησα μερικούς, ἔπερναν ταῖνι ἀπὸ τὸ ὀσπητιόν μου, ὁ δὲ υἱός σου Γιάννης ἐβάσταξεν με

ρικούς; εἰς τὰ αὐτόθι καὶ ἐξεψύχησε τὸν κόσμον. Μάλιστα μίαν ἡμέραν πολλὰ πρῶτας ἔστειλε στρατιώτας του καὶ ἄρπαξιν ἀπὸ δύο σπήτια γένημα καὶ ἀπὸ τὸ κάστρον διὰ νὰ ἀποδείξῃ μὲ τοῦτο ὅτι ταῖζει στρατιώτας. Ἄφ' οὗ ἤλθε; ἢ εὐγενεία σου ἔφρασε καὶ μίαν οὐρανὸν κορινθιακὴν διὰ νὰ ξεμπερδεύσῃς τὸ Διακοπτόν, ἀλλὰ τὸ σκοπούμενον δὲν ἦτο τοῦτο, ἀλλὰ νὰ πιάσῃς ἐμέ, καὶ νὰ ἀτιμάσῃς τὸ ὀσπῆτιόν μου, διότι ἐρχόμενοι οἱ στρατιώτες ἐρίχθησαν κατ' εὐθείαν εἰς τὸν πύργον, ὡν καὶ ὁδηγὸς ὁ Γεωργάκης στρατιώτης ἀνθρώπος σου, καὶ ἐνῶ δὲν εἶχον προὔλαρον χουσαν εἶδησιν νὰ ἔχω τὰ ἀναγκαῖα μέτρα βεβαίως ἤθελε μοῦ κάμῃ; τὸ ρεζιλίκι ὡς καλὸς συγγενής, ἀλλὰ ὁ θῶδός ἀγαπᾷ τὸν κλέπτην ἀγαπᾷ καὶ τὸν οἰκοκύρην. Ἐκτὸς τούτου τοῦ κινήματος τῶν στρατιωτῶν, ἐπληροφορήθη ἀπὸ τοὺς ἰδίους, ὅτι οὗτοι ἦσαν ὀδηγημένοι, καὶ ἄφ' οὗ δὲν ἐπέτευχε; τὸ σκοπούμενον σου, τώρα μὲ γράφεις ὅτι σὲ λυπεῖ ἢ θρηνολογία τοῦ κόσμου, καὶ ὅτι ἐχάλασε καὶ θὰ χελάσῃ ἢ ἐπαρχία. Ἐπρεπε νὰ ἔχη; καὶ ἢ εὐγενεία σου τὴν φιλίαν σου ἐδῶ καθὼς τὴν ἔχω καὶ ἐγὼ, καὶ τότε θὰ ἐγνώριζα ἂν πονεῖς τὸν κόσμον, ἀλλὰ διὰ ἐκεῖνο τοῦ; ἔχεις εἰς ἀτιμολογίαν. Διὰ νὰ κάμῃς κατὰ τὸ ρητόν, ἢ γαμῶ τὴν παπαδειάν ἢ χαλάω τὸ χωριόν, μὲ γράφεις ἂν λάβω ἐγὼ μισθοὺς καὶ τὴν ὁμολογίαν, θὰ λήβῃ; καὶ ἢ εὐγενεία σου. Ἐγὼ δὲν πρεταντῶρω μισθοῦς. Ὁ στρατηγὸς Λόντος ἔχει δώσει διαταγὰς εἰς χεῖρας ἐκείνων τῶν στρατιωτῶν ὁποῦ ἔχουν νὰ λάβουν μισθοὺς προοδεδουλεμένους εἰς τὴν ἐπαρχίαν, καὶ ἐκεῖνοι ἄς κάμουν ὅπως θέλουν μὲ τὰ χωρία. Ἐἰν ὁ στρατηγὸς κύρ Μίτρος ἐπῆγεν κατὰ τῶν Ἀράβων πέρουσι, στοχάζομαι νὰ ἦτο καὶ ὁ στρατηγὸς Λόντος; πρόπερσι, ἀλλὰ δὲν ἐζήτησε τὸ παραμικρὸν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν, καὶ ὅταν ὁ κύρ Μίτρος ἔπερνε μισθοὺς καὶ τροφίς ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν ὁ Λόντος δὲν ἔκασνε τοιαύτας παραλόγους ζητήσεις, ἀλλὰ ἐπρωσπαθοῦσε νὰ λάβῃ ἀπὸ τὴν Διοίκησιν διὰ

νὰ πληρώσῃ τὸν μὲν καὶ τὸν δέ, μάλιστα ἴσω; εἶναι καὶ εἰς τὴν ἐνθύμησίν σου, ὅτι τότε νὰ ἤλθε καὶ διαταγὴ τῆ; Διοικήσεως; πρὸς τὸν κύρ Μίτρον νὰ δώσει πρὸς τὸν Λόντον τριάνα χιλιάδες γρόσια ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῆ; ἐπαρχίας, ἀλλὰ δὲν τοῦ ἐδόθη πιαράς. Ἡ ἐξοχότη; του ὡν καλὸς πατριώτης καὶ ἐπιθυμῶν τὴν ἡσυχίαν τῶν πατριωτῶν του, δὲν ἠθέλησε νὰ ταράξῃ τὴν ἐπαρχίαν.

Παραπονεῖσθε διατὶ ὁ Λόντος ἔπιασε τὸν Κομπογιαννικὸν καὶ Κίτζον. Αὐτοὶ ἐπιάσθησαν ὡς φθορεῖ; τῶν ἐθνικῶν κτημάτων, διὰ τοὺς ὁποῖους μαρτυρία δὲν χρειάζεται, ἐλειδῆ τὰ ἐγκλήματά των φαίνονται εἰς τὸν κάμβον, καὶ ἐπειδὴ συνηθίζετε νὰ ὑπερασπιζέσθε τοὺς κικιρόπους δὲν ἀνεφέρθη εἰς τὴν ἐπαρχίαν, ἀλλὰ τοὺς ἐπῆρε νὰ τοὺς στείλῃ εἰς τὴν Διοίκησιν, καὶ ἢ Διοίκοις νὰ ἀξετάσῃ καὶ νὰ λάβῃ τὰς ἀποζημιώσεις, καὶ ἂν μένετε εὐχαριστημένοι γράφω πρὸς τὸν στρατηγὸν καὶ τοὺς στέλλει εἰς τὴν Διοίκοισιν.

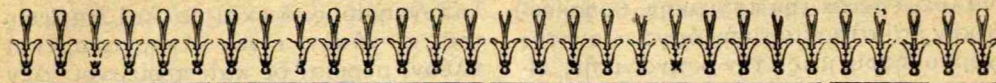
Τὸν δὲ Κύρ Ἀναγνώστην Χαρολάμπην ἐπὶ ποίῳ ἐγκλήματι ἔχετε εἰς φυλακὴν;

Ἐἰν ἔχει ἐγκλήματα ἔπρεπε νὰ τὰ εὐγάλετε δημοσίως καθὼς ἔκαμα καὶ ἐγὼ. Τέλος πάντων ἄς ἀποδώσωμεν ὅτι μὲ τὸ νὰ ἐπιάσθησαν ὁ Κίτζος καὶ Κομπογιαννικὸς ἐπιάσθη καὶ ὁ Ἀναγνώστης. Διὰ ποίαν αἰτίαν ἔστείλατε εἰς τὸ σπήτι του καὶ διαγομᾶσθε τὸ πράγμα του;

Διὰ ποίαν αἰτίαν ἔστείλατε εἰς τὸ σπήτι τοῦ Κανελλόπουλου, καὶ Φουσεκή, καὶ ἐλεηλάτησαν τὰ ὀσπῆτιά των;

Ἐγὼ ἂν ἐπίασα τὸν Κίτζον καὶ Κομπογιαννικὸν μὲ διαταγὴν τοῦ στρατηγοῦ, ἀλλὰ τὰ ὀσπῆτιά των δὲν ἔστειλα νὰ τὰ πειράξω, τὸν καιρὸν ὁποῦ ὁ υἱὸς σου Κύρ Γιάννης ἔστειλε καὶ ἔδωκε τὸν Φοντῶνην, καὶ ὁ Βασιλόπουλος τὸν Μιχαλάκη. Δὲν στοχάζεσαι ὅτι καὶ ὁ Λόντος ἠμπορεῖ νὰ πειράξῃ κανένα;

Ἴδού λοιπὸν ἀπὸ τὸ μέρος τῆ; εὐγενείας σας πρὸέρχονται ὅλα τὰ κακὰ ἴσα

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

(ΕΩΣ ΤΟ 1204)

Εὐπρόσδεκτος εἶναι πάντοτε κάθε προσφορά εἰς τὴν μελέτην τῆς τοπικῆς μας ἱστορίας. Εἶναι τόσο μακρυνὸν καὶ πολυσχιδὲς τὸ παρελθὸν τῆς γωνίας αὐτῆς τῆς γῆς, ὥστε ἢ ἐπιστήμη νὰ ἔχη νὰ ἀντιμετωπίσῃ τόσα προβλήματα καὶ τόσα σκοτεινὰ σημεῖα. Ἡ «Βυζαντινὴ Βιβλιοθήκη» ποῦ δημοσιεύει ὁ κ. Λεμέρλ στὸ Παρίσι εἶναι μία προσπάθεια ἀξιεπαινος, ἀλλὰ καὶ ἀξιοζήλευτος.

Τὸ α' ἔργον τῆς σειρᾶς αὐτῆς ἔργων ποῦ δημοσιεύονται διὰ τὴν Βυζαντινὴν περίοδον τῆς ἱστορίας μας ἀπὸ Γάλλους μελετητὰς, εἶναι τοῦ κ. Ἀντωνίου Μπὸν δ.α τὴν Βυζαντινὴν Πελοπόννησον ἕως τὸ 1204 (τὸ ἔτος ποῦ ἤλθον οἱ Φράγκοι) ANTOINE BON, LE PELOPONNEUVE BYZANTIN JÜQU' EN 1204 PARIS 1951 Ὁ κ. Μπὸν,

ἔτρεξαν καὶ ὅσα μέλλει νὰ τρέξουν εἰς τὴν ἐπαρχίαν. Οἱ στρατιῶται τοῦ Λόντου δὲν δέχονται ὁμολογίαν. Ἡ εὐγένειά σου βεβαίως δέχεται, διότι δὲν ἔχεις κανένα δικαίωμα ὡς ὀπισθεν εἴπομεν, καὶ συμβιβάζεσαι εὐκόλως ἐπίνω εἰς τοῦτο, διότι λέγεις (ἢ καλλίσεις). Ἐγὼ δὲν πρεταντῶρω οὐ μισθοῦς; οὔτε κανένα ἄλλο πρᾶγμα, καὶ ἔχετέ με παρητημένον.

Ταῦτα καὶ μένω

Τῆ 13 Μαρτίου 1827

Πέτρο Μαχαλάς

ἄδελφός σου

Ἄβων Μεσσηνέζης

Διὰ τὴν ἀκριβείαν τῆς ἀντιγραφῆς

Ἀθῆναι 6 Μαρτίου 1952

ΝΥΣΗΣ ΜΕΣΣΗΝΕΖΗΣ

ἄλλοτε μέλος τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν καὶ ἤδη ἐργαζόμενος εἰς τὴν φιλολογικὴν Σχολὴν τοῦ Μονπελλιέ, καταγίνεται εἰδικὰ ἐπὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Μεσαίωνα τῆς χερσονήσου μας, ἔχει δὲ καὶ ἄλλην ἐργασίαν ἐτοιμὴν «LA MOREE FRANQUE» (Ἡ Φραγκικὴ Πελοπόννησος), εἰδικώτερα δὲ ἔχει ἀσχοληθῆ διὰ τὴν Ἀκροκόρινθον, δημοσιεύσας σχετικὴν μελέτην τοῦ ἀγλιστί τῷ 1936.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Μπὸν ἀπλώνεται εἰς ὅλην τὴν μεγάλην χρονικὴν περίοδον ἀπὸ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰουλιανοῦ ἕως τῶν ἀρχῶν τοῦ 13ου αἰῶνος. Φυσικὰ δὲν τελειώνει ἐκεῖ ἢ βυζαντινὴ περίοδος τῆς ἱστορίας μας. Διότι καὶ μὲν εἰς τὰ 1204 ἤλθον οἱ Φράγκοι εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἀλλὰ ἢ κατοχὴ των δὲν ἦτο οὔτε στερεά, οὔτε διαρκείας. Ἀμέσως, τῷ 1259 μάλιστα, ὁ Μιστράς ἀποδίδεται εἰς τὸν βυζαντινὸν αὐτοκράτορα. Τὸ δεσποτάτον ὁλοῦν ἐξαπλοῦται καὶ δὲν μένει παρά ἢ ΒΑ ἄκρα μὲ τὰς Πάτρας ποῦ ἀνήκον ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν Πάπαν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν πόλιν τὴν ἐξεπόρθησεν ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος καὶ τοιοῦτοτρόπος πολὺ πρὶν τῆς Τουρκικῆς κατακτήσεως, ὅτε ἀναμφισβητήτως λήγει ἢ βυζαντινὴ περίοδος τῆς Πελοποννήσου (1459), ἢ Πελοπόννησος ἐξηκολούθει νὰ εἶναι βυζαντινὴ.

Ὁ κ. Μπὸν, ἀφοῦ ἐξετάζει εἰσαγωγικῶς τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, ἐπιμένει διὰ μακρῶν ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πελοποννήσου μὲ τὰς ἐπιδρομὰς καὶ εἰσβολὰς ἰδίως τῶν Σλαύων τοῦ 6—7ου αἰ. ἀ-

ναλύει ἔπειτα τὴν πολιτικὴν, θρησκευτικὴν καὶ στρατιωτικὴν ὀργάνωσιν τῆς χερσονήσου μας, τὴν κρινωνικὴν, οἰκονομικὴν, πνευματικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ζωὴν διὰ τὴν καταλήξῃ εἰς τὸ τέλος τοῦ 12οῦ αἰ. χρόνου πού ὀνομάζει παραμονὰς τῆς 4ης Σταυροφορίας—σταυροφορίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀντὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν ἀγίων τόπων ὑπεδουλώθησαν αἱ ἐλεύθεροι Ἕλληναί—καὶ ὅπου ὁ συγγραφεὺς εὕρισκει συμπτώματα καταπτώσεως.

Ἡ ἐργασία τοῦ Γάλλου ἐπιστήμονος εἶναι συστηματικὴ, πολὺ ὅμως ἀπέχει τοῦ νὰ εἶναι πλήρης, ἀφοῦ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐργασίας του εἶναι τόσον γεωγραφικῶς καὶ χρονικῶς ἀπέραντον. Οὔτε ἡ βιβλιογραφία του εἶναι ἐξαντλητικὴ. Μία παραβολὴ λ. χ. μετὰ τὴν β' ἔκδοσιν τῆς Ἱστορίας τῶν Πατρῶν τοῦ ἀειμνήστου Θωμοπούλου, τὴν ὁποίαν προφανῶς ὁ κ. Μπὸν δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν του, δεικνύει πόση διαφορά ἀπόψεων ὑφίσταται, ἀκριβῶς διότι δὲν ἐθεωρήθησαν ἀπὸ τὸν γάλλον ἐρευνητὴν τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐκεῖνος ἔθεσεν εἰς τὸ μνημειῶδες του ἔργον. Ἐν τούτοις δὲν εἰμποροῦμεν νὰ ἀρνηθῶμεν διὰ τὸ κ. Μπὸν προσφέρει κάτι νέον καὶ εἶναι αὐτὸ ὁ κατάλογος πού παρρουσιάζει τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Πελοποννήσου, ὅσοι μνημονεύονται εἰς κείμενα, σφραγίδας καὶ ἐπιγραφὰς κατὰ τὴν περίοδον τοῦ 4ου ἕως 13 αἰῶνος.

Τὸ νέον βιβλίον ἐνδιαφέρει τοὺς μελετητὰς τῆς τοπικῆς μας ἱστορίας Πε-

λοποννησίους, ἄν καὶ πολλοὶ ἀπόψεις τοῦ κ. Μπὸν εἶναι ἀπηρχαιωμέναι πλέον, μερικαὶ δὲ καὶ περιεργοί. Δὲν εἰσέρχομαι εἰς λεπτομερείας, ἀφοῦ ἄλλωστε τὸ παρὸν δημοσίευμα μόλις ἐξαρκεῖ εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ νέου βιβλίου πού ἀφορᾷ τὸν τόπον μας. Εἶναι δὲ τὸ νέον βιβλίον ἄξιον πάσης προσοχῆς ἴσως δὲ μερικαὶ σκέψεις τοῦ συγγραφέως καὶ στοιχεῖα τινα, τῶν ὁποίων ἔστω καὶ ἀκροθιγῶς οὔτος ἐπιλαμβάνεται, ἱκαναὶ νὰ δώσουν τὴν εὐκαιρίαν εἰς ἄλλους, ἰδίως δὲ καὶ τοὺς τοπικοὺς μελετητὰς (πόλεων ἢ ἐπαρχιῶν), νὰ προχωρήσουν περισσότερον εἰς ἀποκάλυψιν καὶ ἀπεκρίσασιν πολλῶν πραγμάτων πού μας εἶναι σήμερον ἢ ἄγνωστα ἢ μυστηριώδη. Καὶ ἀξίζει νὰ μελετηθῇ χρονικὴ περίοδος τόσον μεγάλη, ἢ ὁποία δὲν ἔχει ὀλιγώτερον ἐνδιαφέρον, καθ' ἡμᾶς, οὔτε ἀπὸ τοὺς προγενεστέρους οὔτε τοὺς ἐπακολουθήσαντας χρόνους ἄλλων ἱστορικῶν περιόδων. Εἰς αὐτὴν τὴν περίοδον, τὴν βυζαντινὴν, ἐκτιμῶμεν πρὸ παντὸς ἄλλου ὅτι ὁ τόπος μας ἔζησεν ἐπὶ μίαν ἀρκετὰ μεγάλην σειρὰν αἰῶνων, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας τῆς ἀνατολῆς ἐλεύθερος, κυβερνῶν αὐτὸς ἑαυτὸν, δίχως τοῦτο νὰ σημαίῃ ὅτι ὄχι ὀλίγας φορές εὐρέθη ἀναγκασμένος νὰ ἀποδουθῇ εἰς πολεμικοὺς ἀγῶνας, κυρίως πρὸς ἀντιμετώπισιν ποικίλων εἰσβολῶν βαρβάρων καὶ πειρατῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας σοβαρώτατα ἐκινδύνευσεν καὶ ἐταλαιπώρησεν.

ΚΩΣΤΑΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΚΛΕΦΤΟΠΟΥΛΟΥ

Χορεύουν τὰ κλεφτόπουλα, γλεντᾶνε τὰ καϊμένα,
καὶ ἓνα μικρὸ κλεφτόπουλο δὲν παίζει, δὲ χορεύει,
μόν' τᾶματα συγγράγε καὶ τὸ σπαθὶ τροχάει.
«Τουφεῖ μου περῆσανο, σπαθὶ μου παινεμένο
πολλάκι φοραῖς με γλύτωσες, βόηθα καὶ τούτ' τὴν ὥρα,
νὰ σ' ἀσημώσω μάλαμα νὰ σὲ σμαλτώσω ἀσῆμι».

ΔΗΜΟΤΙΚΟ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙ ΤΗΣ ΒΟΣΤΙΤΣΑΣ

Τὸ Αἴγιο εἶναι πολὺ συνδεδεμένο μετὰ τὴν ἐπανάστασι τοῦ 1821. Ἐδῶ ἔγιναν οἱ πρῶτες μυστικῆς συσκέψεις πού προετοίμασαν τὴν Ἑλληνικὴν ἐξέγερσι.

Στὰ ἀπομνημονεύματά του ὁ ἐπαναστάτης στρατηγὸς Νικ. Σολιώτης γράφει: «Τὴν 5ην Ἰανουαρίου 1821 ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν μου εἰς Βοστίτσαν ὁ γενναῖος τῆς Πατρίδος ὑπέρμαχος Γρ. Δικαῖος (ἢ Παπαφλέσσας) μετὰ τοῦ φιλοπάτριδος Χ. Μάλη, ἀλλὰ μὴ εὐρόνιτές με ἐκεῖ ἀνεχώρησαν τὴν ἐπομένην εἰς Καλάβρυτα καὶ ἐκείθεν εἰς Πάτρας καὶ ἀπὸ τὰς Πάτρας ἐπανῆλθον εἰς Βοστίτσαν, περιτρέχοντες τὰ μέρη ταῦτα ὡς κατηχηταί, ὅπου συναχθέντες οἱ προσηκόντες καὶ Ἀρχιερεῖς Καλαβρυτῶν, Πατρῶν καὶ Βοστίτσης ἀπεφάσισαν νὰ συνεννοηθῶν ὅλοι οἱ Πελοποννήσιοι καὶ νὰ κινήσων τὸν πόλεμον τότε, ὅτε ἤθελον εὐκολυνθῆ». (1)

Ἀπὸ 26 μέχρι 30 Ἰανουαρίου 1821 ἔγιναν πέντε (2) συνεδριάσεις στὸ Αἴγιο ἐπὶ τὴν περίφημη Μυστικὴ Συνέλευσι.

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1821 ἦρθε ἀπὸ τὴν Πάτρα ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς μετὰ τὴν ἀκολουθία του καὶ κατέλυσε στὸ σπίτι τοῦ Παναγ. Δεσποτόπουλου. Στὸ ἴδιον σπίτι ἄρχισαν νὰ φθάνουν καὶ ἄλλοι ἀρχιερεῖς καὶ πρόκριτοι. Οἱ συγκεντρωθέντες ἐπὶ τὴν ἀρχὴν γὰρ νὰ μὴν ὑποκινήσων τὴν περιέργεια τῶν Τούρκων, ἔλαβαν ὅτι συζητοῦν γιὰ ἓνα συμβιβασμὸν μὲς διαφορᾷ: ὁμῶν στὴ Ροδιά τῶν δύο Μονῶν, τοῦ Μ. Σηλαίου καὶ τῶν Ταξιαρχῶν. Καὶ ἀφοῦ αὐτὸ ἄφησαν νὰ κυκλοφορήσῃ ἐπὶ τὴν πόλιν, ἄρχισαν νὰ συσκέπτονται μετὰ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Γερμανόν.

Οἱ συνομιλίαι γινόνταν κρυφά, μετὰ κλειστά παράθυρα καὶ πρῶτείνονταν πέραν τοῦ μεσονυκτίου. Στὸ τέλος χωρὶς νὰ οἱ συγκεντρωθέντες διαλύονταν καὶ ἔφευγαν.

Στὶς μυστικῆς αὐτῆς συσκέψεις ἔλαβαν μέρος: Ὁ Π. Πατρῶν Γερμανός, ὁ Ἀρ-

χιδιάκονος οὗτοῦ Θεόφιλος, ὁ Γερμανὸς Χριστιανουπόλεως, ὁ Πρωτοσύγγελος αὐτοῦ Ἀμβρόσιος, ὁ Κερνίτζης Προκόπιος οἱ ἡγούμενοι Μ. Σηλαίου, Ἀγίας Λαύρας καὶ Ταξιαρχῶν, ὁ Ἀσημάκης Ζαΐμης, ὁ Ἀνδρέας Ζαΐμης, ὁ Σωτ. Χαραλάμπης ὁ Ἀσημ. Φωτῆλας, ὁ Σ. Θεοχαρόπουλος ὁ Ἰ. Παπαδιαμαντόπουλος, ὁ Ἀνδρέας Λόντος, ὁ Ἀγγελῆς Μελετόπουλος, ὁ Λέων Μεσσηνήζης, ὁ Κ. Ἰωάννου, ὁ Μ. Θεοδώρου, ὁ Σπ. Χαραλάμπης, ὁ Ἀλέξιος Ἰγγλέσης, ὁ Γ. Εὐσταθίου, καὶ ὁ Παν. Δεσποτόπουλος.

Οἱ πρόκριτοι καὶ ὁ Π. Πατρῶν Γερμανὸς συγκεντρώθηκαν καὶ ἐπὶ τὴν Μονὴν Ἀγίου Γεωργίου (3) γιὰ νὰ δώσουν ἔτσι στὸ ἔργο τους καὶ ἱερὸν χαρακτῆρα. Γιὰ τὴν θέσιν τῆς Μονῆς αὐτῆς διατυπώθηκαν διάφορες γνώμες. Ἡ παράδοσις καὶ ἡ εὐρεσι τεκμηρίων ἀπὸ ἀνασκαφῆς βεβαίωνουν ὅτι βρισκόταν ἐκεῖ ὅπου εἶναι σήμερον τὸ Δημοτικὸ Νοσοκομεῖο πρὸς τὸ ἀνατολικομεσημβρινὸ μέρος (4) ὅταν ὁ ἀείμνηστος δήμαρχος Αἰγίου Σπ. Παναγιωτόπουλος περιετείχε τὸ Νοσοκομεῖον ἠῶρε τεράστιους τοίχους προδίδοντας περιτείχισμα Μονῆς καὶ κτίριον Ναοῦ.

Μεταξὺ δὲ τῶν ἀρχαιοτέρων Μονῶν τῆς Ἑλλάδος ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Γ. Σωτηρίου θεωρεῖ καὶ τὴν Μονὴν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου στὸ Αἴγιο (5)

Σὲ μίαν ἀπὸ τῶν συγκεντρώσεων ἐκεῖνες στὸ σπίτι τοῦ Παν. Δεσποτόπουλου ἔγινε στὶς 26 Ἰανουαρίου 1821 ἡ Συνέλευσι τῶν προκρίτων καὶ τοῦ Π. Π. Γερμανοῦ γιὰ ν' ἀκούσων τὸν ἠρωϊκὸ Ἀρχιμανδριτὴ Γρηγ. Παπαφλέσσα. Ἡ Συνέλευσις αὐτὴ τῆς Βοστίτσης εἶναι ἱστορικῆς σημασίας. Εἶναι ἡ πρώτη Ἑθνικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων. Στὴν αὐτὴν ὁ Παπαφλέσσας πού τοὺς παροτρύνει νὰ ἐπαναστατήσων καλεῖται ν' ἀπαντήσῃ στὰ πέντε ἐρωτήματα τοῦ Γερμανοῦ: 1) «Ἄν εἶναι σύμφωνον ὄλον τὸ ἔθνος εἰς τοιοῦτο

ἐπιχείρημα. ἢ μόνῃ ἢ Πελοπόννησος θέλει τὸ ἐπιχειρησθῆ. 2) Ἄν ὁ καιρὸς εἶναι ἀρμόδιος, ἐν ᾧ ἡ λοιπὴ Εὐρώπη γαληνῶ 3) Πῶς ἄρα θέλει διατεθῶσιν εἰς τοῦτο αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις καὶ μάλιστα αἱ γειτονικαί. 4) Ἄν τῷ ὄντι ἡ Ρωσία θέλει λάβει μέρος εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ Ἔθνους τῶν Ἑλλήνων, καὶ θέλει τὸ συνδράμει, καὶ τίνι τρόπῳ, ἐν ᾧ εἰρηνεύει μετὰ τὴν Ὀθωμανικὴν Πόρταν. 5) Ἄν εἶναι προετοιμασία τῶν ἀναγκαίων ἐνὸς πολέμου, καὶ πόθεν, πῶς θέλει οἰκονομηθῶσιν αἱ ἀφρευκτοὶ μεγάλα δαπάναι». (6) Στὰ συγκεκριμένα αὐτὰ ἐρωτήματα ὁ Γο. Δικαῖος ἀπαντᾷ ἀκριβῶς. Τοῦς ἐβεβαίωνε ὅτι ὅλα εἶναι ἔτοιμα γιὰ τὴν ἐπανάστασι «πλάτων μιλιούνια ἄπειρα κατατεθειμένα ἕνεκα τούτου εἰς διάφορα Ταμεῖα, ἐφόδια πολεμικά, καὶ πυροβόλα ὄργανα ἀναριθμητὰ ἐναποκείμενα εἰς διαφόρους τόπους, δυνάμεις στοατιωτικὰς διωρισμένας ἀπὸ μέρους τῆς Ρωσίας πρὸς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων, πλοῖα πολλὰ καλῶς ὠλισμένα καὶ ἐφωδιασμένα, καὶ ἄλλοια αὐτὰ παίγνια τῆς φαντασίας...» (7)

Οἱ συσκεφθέντες εἶδαν ὅτι τὸ περισσότερον μέρος τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶχεν ἰδέαν ἀπ' ὅσα ἔλεγε ὁ φλογερὸς Δικαῖος καὶ ὅτι νὰ ἐξεγερθῆ μόνῃ ἢ Πελοπόννησος ἦταν μωρία ἀφοῦ τόσες συμφορὲς εἶχε πάθει στὴν ἐπανάστασι τῶν ἀδελφῶν Ὁρλώφ ὅταν τότε ἐπεχείρησε νὰ ἐπαναστατήσῃ.

Ἐγιναν πέντε συνεδριάσεις. Στὴν πρώτη ὁ Δικαῖος ἀνέπτυξε τὴν πεποιθήσεως του καὶ παρουσίαζε τὴν ἔγγραφον ὁδηγίαν τοῦ Ὑψηλάντη. Στὴ δευτέρῃ συνεζητήθησαν ὅσα εἶπε ὁ Δικαῖος, καὶ τὰ ἐξακριβώσαν ἀβίσημα. Στὴν τρίτῃ, συνεζητήθησαν τὰ γραφόμενα τοῦ Ὑψηλάντη. Οἱ πρόκριτοι παρεδέχθησαν τὸν πατριωτισμὸν τοῦ Ὑψηλάντη, ἀλλὰ τὰ γοητευτικὰ ἐκείνα δὲν ἴκανα ἀποκρίνονταν στὴν πραγματικὴν κατάστασι τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Δικαῖος προσπάθησε σὴν συνέλευσι νὰ πείσῃ τοὺς πρόκριτους καὶ ἀρχιερεῖς ὅτι τὰ γραφόμενα τοῦ Ὑψηλάντη ἦσαν ὁδηγίαι καὶ θέλησις τοῦ τσάρου τῆς Ρωσίας. Δὲν τὸ πέτυχε ὁμως. Ὁ Π. Πατρῶν καὶ ὁ Ἀνδρέας Ζαΐμης διετύπωναν τοὺς κινδύνους πού περιεῖχαν οἱ προτάσεις τοῦ Δικαίου. Αὐτὸς ὁμως δὲν τοὺς ἄκουε.

Συνῆλθαν καὶ σὲ τέταρτη συνεδρίασι χωρὶς τὸν Δικαῖον. Ἀπεφάσισαν, ὅπως μέσον τοῦ μητροπολίτου Ἄρτης Ἰγνατίου πού ἦταν στὴν Ἰταλία ζήτησιν ἀπὸ τὸν Ἰωάν. Καποδίστρια πληροφορίας ἂν ἡ Ρωσία εἶχε ἀπόφασιν νὰ τοὺς βοηθήσῃ, ὅταν θὰ ἐπαναστατοῦσαν καὶ ἂν θὰ κήρυττε καὶ αὐτὴ συγχρόνως τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας. Ἀπεφάσισαν ἐπίσης νὰ συνεννοηθοῦν μετὰ τῶν προκρίτων τῶν νήσων Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαῶν, γιὰ νὰ ἐξακριβώσουν ἂν ὁ Δικαῖος ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν. Τέλος συμφώνησαν νὰ στείλουν στὴν Ρωσίαν τὸν Ἰωάν. Παπαρηγόπουλον γιὰ νὰ πληροφορηθοῦν συγκεκριμένα.

Στὴν πέμπτη συνεδρίασι πού συνῆλθαν παρεδέχθησαν ὡς ἡμέρα ἐξεγέρσεως τὴν 25 Μαρτίου (8) ἂν οἱ ἀπαντήσεις ἦσαν εὐνοϊκῆς, ἢ τὴν 23 Ἀπριλίου ἂν θὰ ἀργοῦσαν καὶ ἦσαν ὁμως εὐνοϊκῆς. Ἄλλως τὴν 21 Μαΐου. Ἀπεφάσισαν ἂν ἡ Τουρκικὴ διοίκησις μάθαινε τὰ τεκταινόμενα καὶ τοὺς προσκαλοῦσε στὴ Τρίπολι νὰ μὴν πᾶνε. Καθώρισαν δὲ στὸ τέλος νὰ κηρύξουν αὐτοὶ πρῶτοι τὴν ἐπανάστασι, ἐὰν ἡ Τουρκικὴ ἐξουσία τοὺς προσκαλεῖ στὴν Τρίπολι καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ συναμορφωθοῦν.

Ὅταν τελείωσαν οἱ πρόκριτοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς τὴ μυστικὴ Συνέλευσι τῆς Βοστίτσας, κυκλοφόρησαν στὴν πόλιν πατριωτικὰ ἄσματα.

Ἡ στροφὴ ἐνὸς ἔλεγε: «τὸ αἶμα τῶν Τούρκων ἄ; τρέξῃ πρὸ ποδῶν». Οἱ Γοῦρκοι τὸ ἄκουσαν, ὑποψιάστηκαν καὶ συνέλαβαν τὸν Π. Δεσποτόπουλον μετὰ τὴν κατηγορίαν ὅτι ἔγιναν σπῆτι του μυστικῆς συσκέψεως τῶν ἀπίστων ἐναντίον τοῦ Πατριάρχου.

Ὁ κατηγορούμενος θὰ στελενόταν στὴν Τρίπολι γιὰ τιμωρίαν, ἀλλὰ ὁ Α. Λόντος ἐπενέβη στὸν Βοεβόδα, τοῦ εἰλίγησε πειστικὰ μετὰ τὴν τουρκικὴν εὐγλωττία του καὶ ἔπεισε τοὺς Τούρκους ὅτι οἱ συγκεκρωθέντες συζητοῦσαν τὸν συμβιβασμὸν μίαν διαφροσὰς κτηματικῶν ὀρίων στὴ Ρωδίαν τῶν δύο Μονῶν Μ. Σηλητίου καὶ Ταξισρχῶν. Ἔτσι ὁ Π. Δεσποτόπουλος σώθηκε καὶ οἱ Γοῦρκοι τὸν ἄφησαν ἐλεύθερον.

Γιὰ τὴν μυστικὴν συσκέψιν πού ἔγιναν στὸ σπῆτι τοῦ Π. Δεσποτόπουλου βεβαι-

Η ΕΝΑΡΞΙΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Ὁ Τοῦρκος Διοικητὴς τῆς Πελοποννήσου, ἀντιληφθεὶς ἐπὶ τέλους ὅτι καὶ ἀνώμαλον συνέβαινε εἰς τὴν περιφέρειάν του, καλεῖ εἰς Τρίπολιν τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς προύχοντας, διὰ νὰ τοὺς ἔχη ὁμήρους εἰς ἐνδεχόμενον κίνημα. Οἱ προύχοντες τῆς Ἀχαΐας, σκηνοθετήσαντες ψευδῆ ἐπιστολὴν διὰ τῆς ὁποίας εἰδοποιεῖτο παρ' ἀγνώστου φίλου, ὅτι ἐκινδύνευον ἂν μετέβαινον εἰς Τρίπολιν, καταφεύγουν εἰς τὴν Μοῆν τῆς Ἀγίας Λούρας, ὅπου θὰ κάμουν τὸ τελευταῖον αὐτῶν προεπαναστατικὸν πολιτικὸν συμβούλιον.

«Ὁ Π. Π. Γερμανὸς καὶ ὁ Κερνίτσης Προκόπιος, οἱ Ἄνδρ. καὶ Ἀσμη. Ζαΐμης, ὁ Λόντος, ὁ Φωτῆλας, ὁ Θεοχαρὸς ὁ τότε διάκονος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Π. Πατρῶν Γερμανοῦ Θεόφιλου, πού ἀργότερα ἔγινε Μητροπολίτης Ἀθηνῶν (9).

Γ. Θ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

(1) Γ. Πολυμενάκου καὶ Δ. Ροντζούνη, Αἱ γιγαντομαχίαι τοῦ 1821 σ. 25—26

(2) Π. Π. Γερμανὸς 1912 Δ. Καμποῦρογλου

(3) Δ. Ἐλευθ. Γ. Παπανδρέου τ. Α. σ. 459

(4) Προεπ. Συσκέψεις εἰς Ἀίγιον καὶ τὴν παρ' αὐτῶ Μοῆν Ἀγίου Γεωργίου ΑΧΑΪΚΑ περιοδ. Ἀπρ. 1938 σ. 20 Θ. Παπαγεωργίου.

(5) Γ. Σωτηρίου, Αἱ Μοναὶ τῆς Ἑλλάδος αεριοδ. Ἐφημερ. Ἐγκυκλοπ. ἀρ. 6. Ἰουλ. 1936, σ. 2.

(6) Γερμανοῦ Π. Π. Ἀπομνημονεύματα ἐκδ. 3 ὑπὸ Γ. Ι. Παπούλα σ. 24.

(7) Γερμανοῦ Π. Π. Ἀπομνημονεύματα ἐκδ. 3 ὑπὸ Γ. Ι. Παπούλα σελ. 23

(8) Π. Π. Γερμανὸς 1912 Δ. Καμποῦρογλου.

(9) Ἀρχεῖον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς ἐταιρείας ἀριθ. 6877—6878.

καὶ ὁ Χαράλαμπος (1) δλόκληρον τὸ ἄνθος τῆς Ἀχαΐας, τὸ καύχημα καὶ ἡ ἐλπίς τοῦ ὑποδοῦλου Ἔθνους, συγκεντρώνεται εἰς τὸ φιλόξενον καταφύγιον τῆς ἱστορικῆς Μοῆς.»

Τὶ θὰ κάμουν; Τὸ γένος δλόκληρον ἔχει κατὰ τὴν ἐπίσημον αὐτὴν ὥραν, ἔστραμμένα τὰ βλέμματα πρὸς τὴν ἀπόμερον αὐτὴν γωνίαν, ἀναμένον μετ' ἀγωνίαν ν' ἀκούσῃ ἀπὸ τῶν Ἀρχόντων τὰ στόματα τοῦ Ἁγίου Σάλλισμα τῆς Ἐλευθερίας.

Τὶ θὰ κάμῃ ἡ Ἀχαΐα; Τὸ ἀγωνιώδες ἐρώτημα ἀπευθύνεται πανταχόθεν πρὸς τοὺς ἀποστόλους τῆς Φιλικῆς, ἀνὰ τὰ πέρατα τοῦ Πανελληνίου ὅπου διασκορπισμένοι συνεχίζουν τὸ ἔργον τῶν οἱ ἀπτόητοι Σκαπανεῖς τῆς Ἐλευθερίας.

Ἡ τύχη τῆς Φυλῆς κρέμεται εἰς τὰς χεῖρας τῶν δικτῶ ἐκείνων ἀνθρώπων...

Οἱ πρόκριτοι εἶναι «φοβισμένοι καὶ ἀπληκτισμένοι» (2) Ἡ συζήτησις ἀρχίζει ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Γερμανοῦ. Κρατῶν εἰς χεῖρας τὴν πλάστιγγα τῆς λογικῆς ὁ συντηρητικὸς Μητροπολίτης, ζυγίζει μετ' ἀκρίβειαν τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ τοῦ μελετωμένου κινήματος. Ἄλλοίμονον! Ἡ πλάστιγγθ θὰ κλίνη πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ὁχι, ὅπως καὶ κατὰ τὴν συνέλευσιν τῆς Βοστίτσας. Τὸ ἠρωϊκὸν φρόνημα, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κρίσιμον ὥραν, θυσιάζει τὰ πάντα εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν, τὸ πνεῦμα πού κινεῖ τὸν Παπαφλέσσα, ἔλειπεν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους καὶ προτάσεις θλιβεραὶ περὶ «φυγῆς στὴν Πόλι, στὴν Ὑδρα καὶ στὴν Φραγκιά» διαδέχονται ἀλλήλας. (3)

1) Π. Π. Γερμανοῦ Ἀπομνημ. Ἐκδ. Καστόρη—Φωτῆλας—Σηλητιάδης.

2) Φωτῆλας Τ. Α. Σελίς 63.
3) Φωτῆλας Τ. Α. Σελίς 63

Ὁ Γερμανὸς ἐπιρροαζὼν τοὺς πάντας μὲ τὴν θέσιν τοῦ καὶ τὴν πνευματικὴν ὑπεροχὴν τοῦ, ὑπερβολικὰ συνετός, πολιτικὸς παρὰ πολεμιστῆς, ἔχει τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην τοῦ ἐπαγγέλματός του καὶ τὴν ἀγέρωχον πίστιν εἰς τὸ ἀλάθητον τῆς γνώμης τοῦ Ὁ φόβος τοῦ περὶ τοῦ «τί ἠδύνατο ν' ἀπολεσθῆ» ἐξ ἐνδεχομένης ἀποτυχίας τοῦ κινήματος καὶ ἡ ἀνάμνησις τῶν σφαγῶν τοῦ 1769 (Ὁλωφικά), εἶναι τὸ αἰώνιον πρόσχημα τῆς συντηρητικῆς πολιτικῆς του. Παρὰ ταῦτα διαισθανόμενος ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ συγκρατήσῃ πλέον τὴν ἔκρηξιν τοῦ φλεγόμενου ἡφαιστείου, ἱερουργεῖ καὶ πρὶν χωρισθῶσι, δέεται ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας τοῦ Ἐθνους.

Ὅπως δὴποτε τὸ καταστάλαγμα τῆς συσκέψεως ἐκείνης ὑπῆρξε καὶ πάλιν ἡ ἀναβολή. (1)

«Ἐκεῖ συσκεφθέντες» γράφει ἀπεριφράστως εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του ὁ Π. Π. Γερμανὸς «ἀπεφάσισιν νὰ μὴ δώσουν αἰτίαν τινά, ἀλλ' ὡς πεφοβισμένοι νὰ παραμερίσουν ἕως οὗ ἴδωσιν τὰ πράγματα» (2).

Καὶ ὅταν ὁ ἀπεσταλυμένος τοῦ Τούρκου Διοικητοῦ Καλαμογδάρης, ἀνεχώρησεν ἄτρακτος, ἀποφασίζουσιν πάλιν «νὰ μὴ δώσουν αἰτίαν τινά, ἀλλ' ὡς πεφοβισμένοι νὰ παραμερίσουν εἰς μέρη ἀσφιλή». (3)

Εὐτυχῶς διὰ τὴν ὑπεροφημίαν τῆς τάξεως τῶν προεστώτων, ἡ λιτόφυχος ἐκείνη ἀπόφασις δὲν ἔμεινε χωρὶς μειονοψηφίαν. Ὁ προεστὸς τῶν Καλαβρυτῶν Ἀσημάκης Φωτῆλας, ἐγεροθεὶς τελευταῖος ἐπρότεινε τὴν ἄμεσον ἔναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως «διότι ἀρκεῖ ἐπιτερόμενον τὸν καιρὸν καὶ οἱ Τούρκοι δὲν μᾶς πιστεύουσι πλέον. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ὁ ὁποῖος χωρὶς νὰ εἶναι πολεμιστῆς, ἔροισεν ὡς βόμβινῆς τὸ μέσον τῆς περιδεοῦς ἐκείνης συναθροίσεως, τὴν ἠρωϊκὴν διαμαρτυρίαν του, εἶναι ὁ μόνος ποῦ ἀντελήφθη.

1) Σληλ. Γ. Α. σ. 26—Μ. Οἰκονόμου σ. 83. 2) Π. Π. Γερμανοῦ Ἀπομνημον. Ἐκδόσις Κυστόρχη Σελίς 14.

3) Π. Π. Γερμανοῦ Ἀπομνημον. Σελίς 14—Τρικούπη Τ. Α. Σελίς 45.

ὅτι ἡ Συνέλευσις ἐκείνη, εἶχεν ἀρχίσει νὰ γράφῃ Ἱστορίαν. Ἦννόησε καθιῶρα, ὅτι τὰ μεγάλα ἔργα τῆς ἠρωϊκῆς τόλμης, ἡ ὁποία ἀψηφεῖ τὸν θάνατον καὶ ἐκδηλώνεται ἄλλοτε μὲ καταιστροφὰς καὶ ἄλλοτε μὲ νίκας τὰ ἐξετέλεσαν πάντοτε μικραὶ μόνον οἰμάδες, (1) καὶ εἰς στιγμὰς ἐσχάτης ἀπογνώσεως. Ἀντιμετωπίσας ψυχραίμως τὴν πραγματικότητα, περιφρόνησε προσεστειάν καὶ πλοῦτον καὶ εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς ὀλίγους ἐμπνευσμένους ἄνδρας τῆς Ἐπαναστάσεως, οἱ ὁποῖοι «ἐξεβίασαν τὸν δρόμον τῆς εἰσαρμένης».

Ἀλλὰ παρὰ τὰς ἐπιφυλάξεις τῶν προκρίτων οὐδεμία ἐπαρχία εἶναι τόσον ταραγμένη καὶ ἀνήσυχος, ὅσον ἡ τῶν Πατρῶν. Ἡ προπαγάνδα τοῦ Δικαίου ἔχει ἀναστατώσῃ τὰς ψυχὰς τῶν ὑποδούλων καὶ χριστιανῶν καὶ Τούρκων ὑποβλέπουν ἀλλήλους. Οἱ χριστιανοὶ ἀρχίζουν τὴν μεταφορὰν τῶν γυναικοπαίδων εἰς τὰ χωρία καὶ τὴν Ἐπίταρσον, οἱ Τούρκοι τοὺς ἐμποδίζουν καὶ σύγχυσις καὶ λογομαχίαι προκύπτουν. «Ἀνίκανοι ὁ Γερμανὸς νὰ καθησυχῆσιν τῶν Ἑλλήνων τὰς ἐξημιένας φιντασίας καὶ τῶν Τούρκων τὴν ταραχὴν καλεῖ εἰς βοήθειαν τὸν Λόντον ἀπὸ τὴν Βοστίταν.

Ἐμφανίζεται μὲ τόλμην πρὸ τῶν ἀγάδων καὶ ἀντιληφθεὶς μᾶλλον φόβον παρὰ ὀργήν» (2) διαιλεῖ μὲ θάρρος καὶ πειστικότητα. Εὐγλωττος καὶ βαθὺς γνώστης τῆς Τουρκικῆς γλώσσης, ἐπιρροίπει τὴν ἀναταραχὴν εἰς τὰς ραδιουργίας τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ διαβεβαίει τοὺς Τούρκους περὶ «συμφέροντος τῶν πλουσίων προκρίτων εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ καθεστώτος». (3) Ἡ Τουρκικὴ εὐγλωττία τοῦ Λόντου θριαμβεῖ καὶ τὸ ἔργον τῆς ἀσφαλίσεως τῶν γυναικοπαίδων συνεχίζεται.

«Εἶναι ὁ τελευταῖος πολιτικὸς του θρίαμβος ἐπὶ τοῦ ἀφελοῦς κατακτητοῦ, τὸν ὁποῖον τοῦ λοιποῦ θ' ἀντιμετωπίσῃ ἔνοπλος ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης». (4)

1) Χέρτσμπέργκ Ἱστ. Ἑλ. Ἐπαν. Τ. Α. σ. 53 2) Τρικούπη Ἱστ. Ἑλ. Ἐπαν. Τ. Α. Σελ. 43 3) Τρικούπη Ἱστ. Ἑλλ. Ἐπαν. Τ. Α. Σελ. 43.

4) Ἀριστ. Σταυροπούλου «Πορτραῖτα Ἑρώων» Σελ. 37.

Παρὰ τὰς καθησυχαστικὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Λόντου, οἱ Τούρκοι ἀντιληφθέντες τὴν σοβαρότητα τῆς καταστάσεως, ἤρχισαν νὰ συγκεντρῶνται εἰς τὰ φρούρια. Οἱ ὀλίγοι Τούρκοι τοῦ Αἰγίου, μὴ διαθέτοντες ἰσχυρὰ ὄχυρά καὶ θεωροῦντες ἐπικίνδυνον τὴν πρὸς τὸ Ρίον πορείαν, ἐπροτίμησαν νὰ διαπεραιωθῶσιν εἰς τὴν ἀντικρὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου Φωκίδα, ὀραματιζόμενοι ταχίαν τὴν ἐπιστροφὴν, ὅπως καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1769. Οἱ Αἰγίεις κάτοικοι, φρόνιμοι καὶ συνετοὶ ἐκ παραδόσεως (1) δὲν ἔφερον οὐδεμίαν ἀντίρροην εἰς τὴν ἀναχώρησιν των. Μάλιστα ὁ προεστὸς Ἄγγελος Μελετόπουλος «ἐπεστάτησεν περὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν κατὰ τὴν ἀναχώρησιν καὶ ἐπιβίβασιν, φερόντων τὰ ὄπλα των καὶ ὅσα ἠδύναντο κινητὰ πράγματα». (2)

Ἡ πρωτὰ τῆς 22 Μαρτίου 1821 εὐρίσκει τοὺς Τούρκους τῶν Πατρῶν πολιορκημένους ἐντὸς τοῦ φρουρίου. Καὶ τὰ δύο στρατόπεδα γνωρίζουν τὴν κολοσσιαίαν ἠθικὴν σημασίαν τῆς πρώτης ἐπιτυχίας καὶ περιμένουν ἐνισχύσεις. Οἱ Τούρκοι ἀπὸ τὸ Ρίον. Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς των, τοὺς ὁποῖους ὁ Παπαδιαμαντόπουλος εἰδοποίησεν εἰς τὰ καταφύγια των τῶν Νεζερωῶν ὅτι ὁ κύβος ἔροίφθη.

Μέσα εἰς τὴν θανάσιμον ἀγωνίαν τῆς ἀναμονῆς ἐκείνης, πέραν μικρὰ ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς Βοστίτας, τρισκόσιον ὄπλοφόροι μὲ ἀνεμιζομένην σημαίαν ἔροισαν, σπεύδον ταχύποδες πρὸς τὴν ἀνάστατον πόλιν.

Ποῖος νὰ εἶναι ἄρα γε ; Ἡ Ἱστορία ἀρέσκειται εἰς τὴν ἐπανάληψιν τῶν κρισίμων ἐρωτηματικῶν.

Ὁ Βλύχερ ἢ ὁ Γρουσὺ ; (3)

Οἱ Τούρκοι διακρίναντες τὸ κόκκινον χροῖμα τῆς σημαίας ἀλλαλάζουν χαιρόμενοι. Ἀλλ' ἕνας μαῦρος σταυρὸς ἐπὶ τοῦ ἐρυθροῦ ὑφάσματος, μὲ τὸ ὅτιον ὁ Λόντος κατεσκεύασε προχείρως τὴν ΠΡΩΓΗΝ Ἑλληνικὴν σημαίαν (4) ποῦ ἐπετερόγισε χαρομόσυνα εἰς τὴν ἐλευθέραν αἶθρα τοῦ

1) Ὁρα Κεφ. Ἀχ. Συμπολ. 2) Φιλῆμος Δοκίμ. Ἱστορ. Ἑλλήν. Ἐπαν. Τ. Γ. Σελίς 17.

3) Ἡ μάχη τοῦ Βατερλώ. 4) Σπυρ. Τρικούπη Τ. Α. Σελ. 50.

Κορινθιακοῦ θὰ διαψεύσῃ συντόμως ματαιίας ἐλπίδας.

Μολοντί εἰς μακροτέραν ἀπόστασιν ἐξ ὄλων διαμμένων, ὁ γενναῖος Ἀχαῖός, ἔφθασε πρῶτος εἰς τὴν ἰγωνιώδη ἐπίκλησιν τῶν μαχομένων. (1)

Τὰ γεγονότα τῆς ἀξιομνημονεύτου ἐκείνης ἡμέρας, ἐξηλίχθησαν ὡς ἑξῆς :

Ἀπὸ τῆς 21 Μαρτίου 1821 οἱ Τούρκοι τῶν Πατρῶν ἀντιληθέντες τὰς ὑπόπτους κινήσεις τῶν Ἑλλήνων, ἐκλείσθησαν ἐντὸς τοῦ φρουρίου καὶ ἤρχισαν τὰς κατὰ τῆς πόλεως ἐπιδρομὰς. Οἱ ραγιάδες ὑπὸ τὴν πρόχειρον ἀρχηγίαν τοῦ ἀτρομήτου ὑπαδηματοποιοῦ Καρατζᾶ, κατὰπληκτοὶ διὰ τὸ θάρρος των, αἰύνονται ἀπεγνωσμένως. Ὀλίγοι Κεφαλλῆνες Φιλικοὶ καταλαμβάνουν τὸ Τάσι καὶ παρεμποδίζουν τὰς ἐχθρικὰς ἐξορμήσεις. Μαχόμενος εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ὁ ἠρωϊκὸς Κεφαλλῆν Βοστίλειος Ὁρκοῦλάτος, ἔπεσεν εἰς τὴν πρώτην σύγκρουσιν. Εἶναι τὸ πρῶτον ἔνοπλον θῦμα τῆς ἐπιναστατημένης Πελοποννήσου (2). Οἱ εἰς Νεζερά εὐρισκόμενοι πρόκριτοι τῆς Ἀχαΐας πληροφροθῆντες τὰ γενόμενα, κατέρχονται μὲ ὁπλοφόρους πρὸς τὰς Πάτρας. Ὁδὸς ὑποχωρήσεως δὲν ὑπάρχει πλέον. Ὁ Πατραϊκὸς λαὸς μόνος, χωρὶς ἀρχηγούς ἐκέρυξε τὴν Ἐπανάστασιν καὶ ἡ φορὰ τοῦ κινήματος παρασύρει ὀριστικῶς τοὺς ὑπὲρ «τῆς μεμετρομένης καὶ περιωρισμένης προόδου» κηρυχθέντας προεστούς, διὰ νὰ διαπιστωθῇ διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν, ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ Βολταίρου (3) ὅτι «αἱ ἐπαναστάσεις τοῦ κόσμου τούτου παρασύρουν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοὺς ὁποῖους φαίνονται ὅτι ὀδηγοῦνται».

Τὴν πρωτὰν τῆς 23 Μαρτίου πλήθη ἐνόπλων Ραγιάδων εἶναι συγκεντρωμένα εἰς τὴν πλατείαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, γύρω ἀπὸ ἕνα πλῆθινον βοιωτὸν σκεπασμένον μὲ δάφνας. Εἶναι ὄλοι σιωπηλοὶ καὶ εἰς τὰ μάτια των εἶνε ζωγραφισμένη ἡ ἀπόφασις τοῦ θανάτου. Ἐμπροσθεν τοῦ βωμοῦ ὁ Π. Π. Γερμανὸς περιστοιχιζόμενος ἀπὸ τοὺς προεστούς τῆς Ἀχαΐας, ἴσταται σοβαρὸς καὶ ἐπιβλητικός. Μὲ τὰ

1) Ἀριστ. Σταυροπούλου «Πορτραῖτα Ἑρώων» Σελίδ. 39—40. 2) Τρικούπη Τ. Α. Σελ. 49. 3) Τρικούπη Τ. Α. Σελ. 49 1Δ'

ΑΝΕΜΩΝΕΣ

Ἄντικρου στὸ μικρὸ βαζάκι μὲ τὶς ἀνεμῶνες εἶνε ὁ καθρέφτης, Κάθε πρωτὶ ἀνοίγει τὸ παράθυρο ποὺ κυττάει τὸ περιβόλι καὶ τὸ φῶς τοῦ κήπου ὁρμάει στὸ δωμάτιο. Ὅταν ἡ θάλασσα ἔχει περάσει ἡσυχὴ νύχτα ἡ πρωϊνὴ τῆς λάμψη ἔρχεται ἀπὸ τὸ βίθιος τοῦ δρόμου γαλανή, μὲ τὸν οὐρανὸ ἀπὸ πάνω τῆς σινεα τεράστιο κοχύλι. Καὶ τὰ πουλιὰ στοῦ; μεγάλους εὐκάλυπτους σημαίνουν ἐγερτήριο.

Ἀπὸ τὸ πρωτὶ ποὺ ἀνοίγει τὸ παράθυρο ὡς τὸ βράδυ ποὺ σβύνει τὸ φῶς, χρυσοστόλιστα ἄμφια ποὺ λαμποκοποῦν εἰς τὰς ἀκτίνες τοῦ Μαρτιάτικου ἡλίου, ὁμοιάζει μὲ Βυζαντινὸν Αὐτοκράτορα. Μὲ τὴν σπάθην ποὺ ἔχει περάσει εἰς τὴν ζώνην του, ἐνθυμίζει τὸν τελευταῖον ὑπασπιστὴν τοῦ Βυζαντίου. Εἰς τὸ ἓνα χέρι του κρατεῖ τὸν Σταυρὸν καὶ μὲ τὸ ἄλλο εὐλογεῖ τὰ πλήθη ποὺ γονατίζουν Γύρω πενήκοντα ἔνοπλοι Μοναχοὶ ψάλλουν τὸ Τρισάγιον. Ἡ στιγμή εἶναι ὑψηλὴ καὶ ὁ Γερμανὸς εὐρίσκειται εἰς τὸν ὅλον του.

Συγχαρεῖ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καταλύει τὴν νηστείαν καὶ ἀναπέμπει εὐχὰς ὑπὲρ τῶν μελλοθανάτων.

«Ἀναστήτωσαν οἱ Ἕλληνες» βροντοφωνεῖ καὶ τὸ πλήθος ἀλλαλαξεῖ :

«Ζήτω ἡ Ἐλευθερία καὶ στήν Πόλιν νὰ δώσῃ ὁ Θεός».

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν κατὰ μοιραίαν οὐμπτωσιν καὶ ἀνευ οὐδεμιᾶς προσυνεννοήσεως, ἐκηρύχθη καὶ εἰς Καλαμάταν ἡ ἐναρξὶς τοῦ ἀγῶνος.

Ἴδον πῶς ἡ Πελοπόννησος ἐπανεστάτησε, χωρὶς οὐδεμίαν ἀπὸ τὰς ἐπιφιλίξεις τῶν προκρίτων νὰ δυνηθῆ ν' ἀνακόψῃ τὸ κίνημα, καὶ ἰδον πῶς εἰ διατυπώσονται τὸς ἐπιφιλίξεις ἐκείνας, εὐρέθησαν πρωτεργαταὶ καὶ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἐπαναστάσεως.

ΑΡΙΣΤΟΣ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

οἱ ἀνεμῶνες βλέπουν τὸ ὁμοίωμά τους στὸν καθρέφτη. Ὡραῖο παιχνίδι γιὰ τὴν πλήξη τῶν λουλουδιῶν. Μέσα στὸ γυαλὶ τὸ φῶς περνάει ἀπὸ κολλὰ πρόσωπα. Ἄπ' ὅλα τὰ χρώματα περισσότερο ἀναλύεται τὸ κόκκινο. Ἡ ἀδυναμία τοῦ καθρέφτη. Ὅμως δὲν μπορείς τίποτα νὰ καταλάβεις ἂν δὲν ἔχεις τὰ μάτια τῶν λουλουδιῶν. Γελοῦνε μὲ τὴν ἀφέλειά σου καθῶς δὲν ὑποψιφίζεσαι πῶς ἡ χαρὰ τους εἶνε στὸ γυαλί. Τὰ δάχτυλα ποὺ περνοῦν ἀπ' ἔξω καὶ τὰ περιποιῶνται, προσπαθοῦν νὰ κρατήσουν λίγο χνούδι ἀπ' τὸν ἀνασασμό τους. Μὰ ἡ ἀληθινὴ εὐτυχία τῶν λουλουδιῶν προσφέρεται στήν παντομίμα τοῦ καθρέφτη. Ἐκεῖ μέσα ἐπαναλαμβάνονται μὲ ἀκρίβεια καταπληκτικὴ εἰς ἀγάπες καὶ οἱ τριφερότητες τοῦ νέου κοριτσιοῦ ποὺ τι φροντίζει. Ἡ πραγματικὴ ρόδινη σάρκα μπορεί νὰ εἶνε ζεστή, ἀλλὰ τοῦ ματιοῦ ἡ ἀπόλαυση βρίσκειται πάντα στὸν καθρέφτη ποὺ στέκει ἀντικρου στὸ λατρετὸ μας ἀντικείμενο.

Οἱ ἀνεμῶνες ξυπνοῦν μὲ τὸ ἐγερτήριο τῶν πουλιῶν στὸν εὐκάλυπτο. Κάνουν μὲ βιασύνη τὴν πρωϊνὴ τουαλέτα τους γιὰ τὶ τὸ παράθυρο ἐτοιμάζεται ν' ἀνοίξει. Ὁ καθρέφτης ἔχει ἀκόμη ρυτίδες ἀπὸ τὰ ὄνειρα τῆς νύχτας. Τὰ λουλούδια ὁνειρεύονται στὸν καθρέφτη. Ἐμπιστεύονται στὸ οἰωπηλὸ γυαλὶ τὰ ἐπεισόδια τῆς ἡμέρας, κι' ἐκεῖνο τ' ἀναπλάθει μὲ τὴ μαγικὴ οἰωπὴ του καὶ τὰ προσφέρει σὲ ἀκαθόριστα σχήματα, χωρὶς χρώματα καὶ φωτεινὴ φαντασία. Τὸ ἴδιο χέρι ποὺ φροντίζει τὶς ἀνεμῶνες ἀνοίγει καὶ τὸ πρωτὶ νὸ παράθυρο. Ὑπάρχει μιὰ πολὺ θερμὴ ἐξοικείωση ἀνάμεσα στὰ πράγματα τοῦ δωματίου. Καθῶς ὁρμάει τὸ φῶς ἀποκαλύπτονται ὁμοίτικα χωρὶς τὴν παραμικρὴ ὑποψία ἐντροπῆς, κι' ἄς ὀργιάζε λίγα λεπτα πρὶν ἢ ἐρωτικὴ τους φαντασία. Ἀλλὰ τὸ σεμνότερο ὕφος τὸ φοροῦνε στὸ

μικρὸ βαζάκι οἱ ἀνεμῶνες. Φοβοῦνται πολὺ τὸν καθρέφτη ποὺ εἶνε ἀντικρου. Δὲν ὑπάρχουν μυστικὶ γιὰ τὸν καθρέφτη τῶν λουλουδιῶν.

Ὑστερα ἀρχίζει ἡ σκηνοθεσία τῆς γειτονιάς. Τὸ πλανόδιο μαναβίκι θὰ περάσει στήν ὥρα του. Τὰ ὑπολείμματα ἀπὸ τὰ βραδυνὰ παιχνίδια τῶν παιδιῶν θὰ ξαναπάρουν τὴν ἀδιαφορία τους. Θὲ περάσει ἓνα ποδήλατο, πολυτέλεια ἀσυνήθιστη γιὰ τὸν ἡσυχὸ δρόμο. Ὅμως οἱ ἀνεμῶνες μας δὲν ἀκοῦνε παρὰ τοὺς χτύπους τοῦ ρολοιοῦ. Ἐχουν μιὰ λεπτότατη αἰσθησὴ χρόνου. Μᾶλλον γιὰτὶ εἶνε λιγότερες, κι' ἄς δρέπουν τόση στοργὴ καὶ φροντίδα ἀπ' τὰ κοριτσιόστικα χέρια. Κάποτε πέφτουν σὲ μελαγχολία βαρεία—ὄλ' αὐτὰ φαίνονται μόνο στὸν καθρέφτη. Ἴσως νὰ θυμοῦνται τὴν ἐλεύθερη καταγωγὴ τους. Τὴν πρώτη τους νεότητα στοὺς ἀγρούς. Τὴν ἡβη τῶν μικρῶν, διπλωμένων φύλλων. Νὰ ἔχει ἀκόμη παγωνιὰ ἐκεῖ κάτω; Νὰ στέγνωσαν οἱ πέτρες τῆς βροχῆς; Ἐδῶ μέσα εἶνε ζεστά, ἡσυχὰ καὶ ὑπάρχει τόση γνωριμία μὲ τὰ καινούργια πράγματα, τόση φροντίδα μὲ τῆς κόρης τὸ ξύπνημα. Ἐδῶ εἶνε ὁ καθρέφτης, ὁ μεγάλος τους ἔρωτας. Θὲ πέθαιναν στοὺς ἀγρούς χω

ρὶς νὰ γνωρίσουν τὴν κοσμικὴ ζωὴ, τὴν ἀγάπη καὶ τὴ μόδα.

Τὸ νέο κορίτσι ποὺ ἀνοίγει τὸ παράθυρο δὲν ἔχει μυστικά. Κάθε βράδυ ποὺ ἐτοιμάζεται νὰ κοιμηθεῖ ἐμπιστεύεται στὰ λουλούδια τὰ ὄνειρά του. Τὸ ἄσπρο φόρεμα τῆς ταιριάζει καλλίτερα ἀπὸ τὰ χρωματιστά. Τὰ μαλλιά λύνονται μὲ ἀφέλεια καὶ τὰ χέρια κάνουν τὰ σχέδια τῆς μητρότητος. Ὑστερα σβύνει τὸ φῶς καὶ τὸ κορίτσι κατακλίνεται μὲ τὸ ἄσπρο του φόρεμα.

Μια νύχτα κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρο ἀκούσθηκε μελωδία. Τὸ κορίτσι ξύπνησε, πάτησε πολὺ ἀλαφρὰ καὶ ζύγωσε τὸ παράθυρο νὰ κυττάξῃ. Τὸ τραγοῦδι ἦταν ὦραῖο. Τὸ κορίτσι ἀκούοντας ἐκεῖ στὸ παράθυρο ἐμοιάζε σὰν ὄνειρο. Ὑστερα πῆρε ἀπὸ τὸ βαζάκι πέντε κοιμισμένους ἀνεμῶνες, ἀνοίξε σιγὰ τὸ παράθυρο καὶ τὶς ἔριξε κάτω στὸ τραγοῦδι. Ὅλ' αὐτὰ τὰ πρόδωσε τὸ πρωτὶ στίς ἀνεμῶνες ὁ καθρέφτης. Τα λουλούδια φοβήθηκαν καὶ συμφώνησαν νάχουν ἀλληλεγγύη. Ὑστερα ἔστειλαν παρὰκλήση στοὺς χτύπους τοῦ ρολοιοῦ νὰ μὴ χωρίσουν ἀλλὰ νὰ πεθάνουν ὅλες μαζί.

ΕΙΡΗΝΗ ΓΑΛΑΝΑΚΗ

ΣΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ—ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ

Σὲ γνώρισα τὴν πρώτη τοῦ Μαρτιοῦ μιὰ νύχτα, στοῦ χοροῦ μέσα τὴ ζάλη Θυμασι;—Πῶς ὁ νοῦς σου ἦταν ἄλλοῦ, καὶ πῶς σὲ θαύμαζα, ὅσο καμιὰν ἄλλη!..

Τὴν ἄλλη μέρα τὴν αὐγὴ προτοῦ νὰ φύγω γιὰ μακρὰ, σὲ εἶδα καὶ πάλι, κι' ἀντίκρισα, στὸ φέγγος τοῦ πρωῖνου τὴ λάμψη τῶν ματιῶν σου πιὸ μεγάλη,

τόσο πού, τὴ στιγμὴ τοῦ χωρισμοῦ, προτοῦ χαθῶ στοῦ πέλαγου τὰ μάκρη, στὰ μάτια σου φαντάστηκα ἓνα δάκρυ...

Γιὰ τοῦτο, ἐκεῖ στήν ἄκρη τοῦ γιαιλοῦ ποὺ σκάθηκες νὰ σ' ἀποχαιρετίσω, τόλμησα τὴν καρδιά μου νὰ σοῦ ἀφήσω...

ΝΥΣΗΣ ΜΕΣΣΗΝΕΖΗΣ

Ο ΠΡΩΤΟΣ «ΣΗΜΑΙΟΦΟΡΟΣ» ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Στό άρχοντόσπιτο τοῦ Ἀνδρέα Λόντου, στήν καρδιά τοῦ σημερινοῦ μας Αἰγίου, οἱ μεγάλοι πρόκριτοι τοῦ Ἀγῶνα τοῦ 1821, αὐτοί, πού σάν ἐκπρόσωποι τοῦ Γένους, ὠρκίστηκαν στήν Ἁγία Λαύρα, μπροστά στόν Δεσπότη, ἐκεῖνο τό ἀθάνατο «Ἐλευθερία ἢ Θάνατος», συνεδρίαζαν κάποιο βράδυ κάμποσες ἡμέρες πρῖν ἀπό τήν κήρυξι, τῆς Ἐπαναστάσεως, γιά νά ποῦνε—τί ἄλλο;—γιά τήν μεγάλη ὑπόθεσι, γιά τήν ὑπόθεσι τῆς Λευτεριάς, αὐτῆς τῆς φλόγας, πού σάν πυρσός καίει ἀνέκαθεν στήν Ἑλληνική ψυχή.

Ὁ Ἀρχοντας τοῦ Αἰγίου εἶχε λάβει ὅλα τά μέτρα του, γιά νά μή πάρουνε εἶδησι οἱ τουρκαλάδες τῆς φρουρᾶς καί ἕνα ἀπ' αὐτά ἦταν, πώς ὅλο τό προσωπικό τοῦ ἀρχοντόσπιτου, εἶχε σταλή ὑποχρεωτικά, ἀλλά κατάλληλα, νά... πάρη τόν ἀέρα του στό Λοντέικο κτῆμα, ἔξω ἀπό τήν πόλι, πρὸς τόν Σελλινούνα.

Μόνον ὁ πιστός κέρβερὸς τοῦ σπιτιοῦ, ὁ Γέρο—Σωτήρης ὁ Παπαρρήγας, (ἀγνωστο ἂν ἦταν Αἰγιώτης ἢ φερμένος ἐδῶ) ἕνας ἀπλός, ἀλλά φιλοτιμότατος ἄνθρωπος, πού ἔννοιωθε τήν σκλαβιά πολὺ βαθύτερα κι αὐτός, ὅπως οἱ μεγάλοι τοῦ Ἀγῶνα καί πού ἐνέπνεε ἐμπιστοσύνη ἀπερίοριστη, μόνον αὐτός εἶχε μείνει ἐκεῖ, μήπως χρειασθῆ τίποτα ὁ Ἀφέντης καί οἱ προσκεκλημένοι του, πού ἔφθασαν τήν νύχτα μέ τόσες προφυλάξεις, ἄλλοι σάν ἐργάτες κι ἄλλοι σάν διακονιάρηδες.

Αὐτός ὁ Γέρο—Σωτήρης, σάν ἄλλος Συμεών τῆς Γραφῆς, παρακαλοῦσε συχνά τὸν Θεὸ νά μὴ ἰδῆ θάνατο, πρῖν ἰδῆ τὴν λευτεριά στήν Πατρίδα καί πρῖν προφθάσῃ νά δώσῃ κι' αὐτός κάτι στήν Ἐθνική θυσία. Καί συχνά ρωτοῦσε τὸν Λόντο ὅταν ἐκεῖνος τοῦ

ἔδινε κουράγιο λέγοντάς του, πώς τό «Χριστὸς Ἀνέστη» πλησιάζει, συχνά τὸν ρωτοῦσε, τό τί θά μποροῦσε κι' αὐτός μέ τὰ γεράματά του νά κάμῃ γιά τῶν παλληκαριῶν τὸν ἀγῶνα.

Ἐκεῖνο τό βράδυ, ὁ Λόντος ἐκάλεσε τὸν Γέρο—Σωτήρη καί τοῦ εἶπε μέ σοβαρότητα :

«Γέρο Σωτήρη, ἀπόψε δὲν πρέπει νά κλείσῃς μάτι καθόλου. Θά ἔχῃς τὰ μάτια σου δεκατέσσερα. Ἦλθαν ἐδῶ κι οἱ ἄλλοι ἀφεντάδες, πού ξέρεις, γιά νά ποῦμε πολὺ σπουδαῖα πράγματα, γιά κείνο, πού περιμένεις καί ἐσύ κι' ὅλοι μας μέ λαχτάρα. Καί πρέπει νά ἐμποδίσῃς, μέ τό κορμί σου, τό μπάσιμο ἐδῶ κάθε ἐχθροῦ καί κάθε ὑποπτοῦ. Εἶναι κι αὐτό μια προσφορά σου στὸν ἀγῶνα, πού θά κάμῃ τό Ἔθνος.»

Ὁ πιστός φύλακας τοῦ ἀρχοντικοῦ ἐνοιωσε μιὰ ἐθνική ὑπερηφάνεια, γιά τήν ἐμπιστοσύνη πού τοῦ ἔδειχνε ὁ Ἀρχοντας καί μιὰ κρυφὴ χαρά, γιά τό ὅτι καταλάβαινε πώς ἡ πομπὴ ἡμέρα, ὅλο καί ἐπλησίαζε πειὸ πολὺ. Κάθησε στήν ταράτσα, πού ἔβλεπε, πρὸς τὸν δρόμο, τυλίχτηκε μέ μιὰ κάπα καί ἄγρυπνος, γεμᾶτος ζωηρότητα σάν παλληκᾶρι 20 χρόνων, ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα τοῦ φρουροῦ.

Στίς χίλιες τόσες σκέψεις, πού ἔκανε, τοῦ ἦρθε κόντὰ μιὰ προσευχή. Ἐκανε τὸν σταυρὸ του εὐλαβικά καί εἶπε τοῦτα τὰ λόγια, θερμά :

«Παρθένα μου βοήθησε τοὺς ἀφέντες νά πάρουν ἀπόφασι. Βάλε καί σὺ τήν σφραγίδα σου, σὲ ὅσα θά συμφωνήσουν ἀπόψε...»

Κατὰ τὴν 11/2 μετὰ τὰ μεσάνυχτα, στό παραγῶνι ἔσβυνε ἡ φωτιά. Φώναξαν λοιπὸν ἀπὸ μέσα τὸν Γέρο—Σωτο, ὅπως τὸν ἔλεγαν καμμιά φορὰ χαϊδευτικά νά βάλῃ ξύλα γιά μιὰ στιγμὴ στό τζάκι τοῦ ἀρχοντικοῦ καί νά προσφέρῃ καί κάτι στοὺς ξένους.

Σκοπός, στό μεταξύ, βγήκε κάποιος Νάσος, ἕνας παλῆς ἀφοσιωμένος τοῦ Πετμεζᾶ πού δὲν ξέρουμε ποιὸς ἦταν πραγματικά καί πού ἴσως τὸν εἶχαν μαζί τους οἱ πρόκριτοι σάν γραμματέα ἢ καί γιά ἄλλο τι ἄγνωστο.

«Ἄντε μέσα Γέρο—Σωτο» τοῦ εἶπε ὁ Νάσος. «Κάτι θέλουν τ' ἀφεντικά, κι' ἐδῶ, ὥσπου νά ἔρθῃς ξανά, θά μείνω ἐγὼ σκοπός.»

Ὁ Γέρο — Σωτήρης πῆγε ἀμέσως στήν τραπεζαρία.

«Ἐ πὼς πάμε Γέρο—Σωτο;» τοῦ εἶπε ὁ Λόντος.

«Ἡ Παναγία εἶναι μαζί μας, Ἀφέντη. Ὅλα θά πάνε καλά. Σύντομα μόνον νά φύγουν οἱ Ἀρχοντάδες, πρῖν ξημερώσῃ, μὴ μᾶς συμβῆ κανένα κακό», ἀποκρίθηκε ὁ πιστὸς ὑπερέτης. «Ὅσπου νά βάλῃ τὰ ξύλα στό τζάκι ὁ Γέρο—Σωτος, οἱ πρόκριτοι μίλαγαν γιά ὅσα εἶχαν εἰπῆ μέχρι τότε, κάνοντας μιὰ σύντομη ἀνακεφαλαίωσι, ἀλλά ἤθελαν καί τ' ἀστεῖα τους.

Θέλοντας νά πειράξουν τὸν Γέρο—Σωτο, πού τόσο τὸν γνώριζαν ὅλοι καί πού τόσο ἤξεραν τὴν ἐθνική του φλόγα, ἔκλεισαν μάτι καί ἕνας ἀπ' αὐτοὺς, ὁ Ν. Σολιώτης ἐρώτησε :

«Ὅλα καλά τὰ εἶπαμε. Ἀλλὰ ποιὸς θά εἶναι ἐκεῖνος, πού ὅταν κινήσομε, θά πάρῃ τό λάβαρο ἀπὸ τὴν ἐκκλησία;»

Κεραυνὸς ἔπεσε στ' αὐτιά τοῦ Γέρου! Ποιὸς θα σηκώσῃ τό Λάβαρο τῆς Λευτεριάς, ὅταν θά πρέψῃ τὸν ἀπὴρ ἢ νά φύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Δεσπότη! «Ποιὸς ἄλλος ἀπ' αὐτόν, ἐσκέφτηκε μιὰ στιγμὴ, μποροῦσε νά πάρῃ αὐτὴ τὴν τρανὴ τιμὴ, ἀφοῦ σ' αὐτόν ἔλαχε νά τό πρωτακούσῃ!»

Καί σάν ζαρκάδι, γεμᾶτο ζωὴ καί σφρίγος, πετάχτηκε ἀπὸ τό τζάκι καί κύταξε ἄφρονος τοὺς προκρίτους.

Εἶχε δευῆ ἢ μιλιὰ του, ἀπὸ τὴν συγκίνησι.

Οἱ πρόκριτοι, ὅλοι χαμογελαστοί, κατάλαβαν τό ἄφωνο αἴτημά του.

«Ἐ! τί συμβαίνει Γέρο—Σωτήρη; Τί μᾶς θωρεῖς ἀκίνητος; τί θέλεις;»

Ἐβγαλε τό μαντήλι του καί σκούπισε ἕνα δάκρυ ὁ γέρος.

Ἦταν τό «χαρτόσημο», πού ἐπιση-

μοποιοῦσε, τρόπον τινα, τὴν αἴτησι.

«Θέλω» εἶπε σὲ λίγο, «θέλω, νά εἶμαι ἐγὼ αὐτός, πού θά κάνῃ αὐτὴν τὴν ἱερὴ δουλειά. Ἐγὼ νά πάρω τό λάβαρο»

Κανένας δὲν τοῦ ἀρνήθηκε τό πρόνομι. Τοῦ ἔδωσαν λόγο κι' ὑπόσχεσι οἱ Πρόκριτοι τὴν ἴδια ὥρα, μέ πρῶτο τὸν Λόντο. Ἦταν καί γιά τὸν ἴδιον τιμὴ αὐτό, ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ γέρου τὴν ἱκανοποίησι...

Ὅταν στήν εὐλογημένη ἡμέρα τοῦ Ἔθνους δόθηκε στήν Ἁγία Λαύρα, ἡ μεγάλη ὑπόσχεσι «Ἐλευθερία ἢ θάνατος» ὁ Γέρο—Σωτος ὁ Παπαρρήγας, βρισκόταν δίπλα στὸν Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανό, μέ μιὰ ὑπερηφάνεια καί μέ μιὰ λάμψι στὰ μάτια κατάδηλη.

Εἶχε βοηθήσει τὸν μεγάλο Δεσπότη στήν μεταφορὰ τοῦ Λαβάρου ἀπὸ τό ἱερό, καί ἦταν ἔτοιμος νά τό ξαναπάρῃ ἀπὸ τὰ χέρια του μετὰ τὴν ὀρκωμοσία, πρῶτος αὐτὸς Σημαιοφόρος τοῦ Ἔθνους.

Ὡραία ὥρα αὐτὴ γιά τὸν καθένα. Ἀλλὰ γιά τὸν γέρο ἐκεῖνον, ὥρα εὐλογημένη, ὥρα πού τοῦ ἔδωσε τὴν λεπτὴ εὐτυχία ὀλοκληρωμένη! Πόσο τὸν καμάρωναν οἱ πολεμιστὰ καί οἱ ἀρματωμένες Ἑλληνοπούλες!

Δυὸ βράδρια ἀργότερα ὁ Γέρο—Σωτήρης ὁ Παπαρρήγας, ὁ πρῶτος «Σημαιοφόρος» τῆς καινούργιας Ἑλλάδος, πού κανένας ἐπίσημος ἱστορικός δὲν τὸν μνημόνευσε, γιὰ τὴν ἐπὶ τὴν τιμὴ πού ἐγνώρισε, τὰ διαμάντια καί τὰ πλοῦτη τὰ τρανά τῶν μεγάλων γεγονότων, ἀρρώστησε ξαφνικά καί τό πρωτὶ τῆς ἄλλης ἡμέρας ξεψύχησε, τριγυρισμένος ἀπὸ συντροφιά παλληκαρισίων κοριτσιῶν πού τὸν περιποιήθηκαν σάν ἱερό λειτουργὸ καί μέ τίς εὐχές καί τίς προσευχές τοῦ Γέρο—Ἀνθιμου, ἑνὸς καλόγερου ἀγίου στήν ψυχὴ καί στὰ ἔργα, πού τοῦ ἔδωσε τὴν ἄφεσι καί τὴν θεία Μετάδοσι ἀπὸ τὴ νύχτα.

Ἡ τόση συγκίνησι, τόσων θείων στιγμῶν, τοῦ χάρισε εὐτυχισμένα τό «νῦν ἀπολύεις». Εἶχε ἰδῆ πειά, ἀπὸ μακρὰ, ἐκεῖνο, πού τόσο εἶχε ποθήσει : Τὸ δράμα τῆς λευτεριάς!

ΣΩΤΗΡΙΟΣ Ι. ΜΕΝΤΖΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΖΑΛΟΓΓΟ

Στήνουν τὸ χορὸ στὴν ἀητοράχη
πιασμένες ἀπ' τὸ χέρι τῆς λευτεριάς
μ' ἓνα ἀνυποψίαστο χαμόγελο στὰ χεῖλη
σὰν τὸ κυριακάτικο γλυκοχάραμα
πάνω ἀπ' τὶς κορφές τοῦ Ζαλόγγου.
Ὁ κόσμος εἶναι ὁμορφος, περισσότερο ὁμορφος,
ἀπὸ τὶς ἄλλες φορὲς.
Χορεύουνε καὶ τραγουδᾶνε
κι' ἀνεμίζουν ψηλὰ τὸ μαντήλι τους
κάτω ἀπ' τὸ πηγούνι τοῦ χάροντα.
Ἡ ζωὴ στὸ φρυδι τοῦ βράχου
ἀγγαντεύει τὸν κάμπο, χαιρετάει τὶς βουνοκορφές
κι' ὕστερα πέφτει, κυλάει καὶ χάνεται
καὶ γίνεται θύμηση.
Μόνο ἓνα τραγούδι ἀντηχεῖ :
« Ἐχετε γειὰ βρουσοῦλες,
λόγγοι, βουνά, ραχοῦλες... »
Καὶ χαμπηλώνουν οἱ σταυραετοί,
τὸ πέρνουν στὰ φτερά τους
καὶ τὸ ταξιδεύουν μακριὰ
στὴν ἀπεραντωσύνῃ τοῦ διάφανου ὀρίζοντα.
Οἱ ραχοῦλες τὸ κρυφολένε ἢ μιὰ στὴν ἄλλη
καὶ τὸ κορφοβουνίσιο ἀγέρι
τὸ δένει κόμπο στὰ μαλλιά τῆς γρηᾶς βαλανιδιάς.
« Ἐχε γειὰ καῦμένες κόσμε,
ἔχε γειὰ γλυκειὰ ζωή... »
Ἡ ἀνοιξὴ τὸ πῆρε καὶ στόλισε τὰ χωράφια
μὲ παπαροῦνες κι' ἀγριοβιολέτες.
Κι' ὁ ἥλιος, γέρνοντας στὴ δύση
ἔκλαψε, ἔκλαψε πολὺ
γιὰ τὸν ἀνθὸ πού δὲ φυτρώνει στὴν ἄμμο
γι' αὐτοὺς πού δὲν πεθαίνουν χορεύοντας.
Καὶ καθὼς βούλιαξε μὲς τὴ θάλασσα
τὸπε στὰ καράβια
καὶ κεῖνα τὸ κρεμάσαν παντιέρα στὰ ξάρτια τους
τὸ σεργιανᾶνε στὰ πελάη
καὶ τὸ τραγουδᾶνε οἱ μούτσοι :
« Κι' ἐσὺ δύστυχη πατρίδα,
ἔχε γειὰ παντοτεινά... »

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΚΟΡΙΝΘΟΣ—ΑΙΓΙΟ—ΠΑΤΡΑ

Αιστάνομαι πάντα μιὰ μεγάλη χαρά,
ὅταν μοῦ δίνεται ἡ εὐκαιρία νὰ ταξιδέψω
ἀπὸ τὴν Πάτρα γιὰ τὴν Ἀθήνα, ἢ τ' ἀν-
τίθετο. Καὶ τοῦτο γιὰτὶ μὲ μαγεύει, μὲ
συγκινεῖ ἢ διαδρομὴ τοῦ αὐτοκινητόδρο-
μου. Δὲν ξέρω ἂν ἄλλη διαδρομὴ ἔχει
αὐτὴ τὴ λεπτότητα, αὐτὴν τὴν ὁμορφω-
κι' αὐτὴ τὴ χάρη. Ὅλα ἐνυπάρχουν σὲ
μια θεία ἁρμονία. Ὅ,τι συνθέτει τὸ ὄνει-
ρο, ὅ,τι εἶναι ὀλτασία, ὅ,τι κάποτε γίνεται
πίνακας νοσταλγίας, ὅλα αὐτὰ μαζί, τὰ
βρίσκω σ' αὐτὴ τὴν ὁμορφὴ διαδρομὴ.

Ἴσως πολλὲς φορὲς νὰ μὴ μοῦ δόθηκε
ἡ εὐκαιρία νὰ ταξιδέψω μακριὰ. Μὰ ὅταν
ὅμως παίρνω αὐτὸν τὸ δρόμο, τότε, νοι-
ώθω τὸν ἑαυτὸν μου ὅτι γίνεται ἓνας τα-
ξιδευτὴς μέσα στὶς αἰὲς ὁμορφώτερες πε-
διάδες τοῦ κόσμου. Μεταφέρομαι κυτὰ
ζώντας τὶς πλαγιὲς τῶν βουνῶν τοῦ Μω-
ρηᾶ, τὶς κατάφυτες, στὶς μαγεμένες χώ-
ρες, πού βρίσκονται ἴσως μονάχα στὸς
κόσμους τῶν παραμυθιῶν. Εἶναι αὐτὸ τὸ
τοξῆδι, ἴσως, ἢ πῶς μεγαλύτερη χάρη,
πού μοῦ δόκε ἡ φύση, γιὰ νὰ αἰστάνομαι
τὸ μεγαλεῖο τῆς Δημιουργίας. Δὲν θὰ
μπορέσω ποτε πουθενά ἄλλοῦ νὰ ζήσω
τὴν συγκίνησι αὐτὴ τοῦ εἰδυλλιακοῦ το-
πίου, παρὶ μόνον σ' αὐτὴ τὴν τριαντα-
φυλλένια περιοχὴ τοῦ Κορινθιακοῦ.

Σκαρφαλωμένα μὲ χάρη τὰ χωριουδά-
κια στὶς πλαγιὲς, ἀνασαινοῦν μέσα στὰ
ἄνθη τῶν κήπων καὶ στὰ λουλουδία τῶν
ὀροφώρων. Μιὰ προσινάδα, χρωματι-
σμένη λὲς ἐπίτηδες ἀπὸ κάποιο καλλιτέχνη
βαφιά, ἀπλώνεται ὀλόγυρα, ἀναφοιφου-
λιαστὴ λεπτή, σὶν κάποιο πέλο ἀκρυμ-
μισμένο μὲ χάρη σ' ἓνα κρεββίτι νυφικό.
Πῶς οἱμᾶ, ἐκεῖ πού οἱ χωρικοὶ καλλιε-
ροῦν τὴ γῆ, τὰ χωράφια παίρνουν τὸ
χρῶμα τῆς ἀνθρώπινης ἐγνοίας, κι' ἄλλοῦ
τὰ βλέπεις γκριζὰ κι' ἄλλοῦ χρυσαφιά
κι' ἄλλοῦ γκρενά, μῶβ, καφετιά.

Μοιάζουν σὰν μιὰ σκακιέρα, πού τὰ

τετράγωνά της εἶναι πολύχρωμα, ὅπως
κεῖνα τὰ ἀνατολίτικα χαλιά, τὰ μαστωρ-
μένα ἀπὸ ἐπιδέξιο τεχνίτη.

Ὅπως περνᾶ ταυτοκίνητο ζεῖς τ' ὄνει-
ρο κάποιας κινηματογραφικῆς παράστα-
σης. Δὲν ξέρεις, ἂν αὐτὸ πού βλέπεις εἶ-
ναι φυσικό, ἢ εἶναι ἐπίτηδες ταμπλὼ βάλ-
μένο ἀπὸ κοποῖον σκηνοθέτη, πού θὰ γυ-
ρίσει τὰ ἐξωτερικά μιὰς εἰδυλλιακῆς σκη-
νῆς. Ἔτσι ζεῖς μέσα στ' ὄνειρο, πού ζη-
τᾶς στὶς ὄψεις τῆς μελαγχολίας σου. Ὁ
ἄερας ἔρχεται βαλσαμωμένος ἀπὸ χιλιάδες
γυμνα λουλουδιᾶκια, πού δειλὰ πάντα
προβάλλουν τὰ κεφαλακία τους ἐκεῖ στὶς
πλαγιὲς, σὰ νὰ σὲ χαιρετοῦν, σὰ νὰ σὲ προσ-
καλοῦν σὲ κάποια γιορτῆ, σὲ κάποιο πα-
νηγῦρι. Νοιώθεις τότε σὰν παιδί πραγμα-
τικό. Ἀφήνεις κάθε πόνο, κάθε σκέψη,
κάθε βιωτικὴ ἀνησυχία κι' ἀγκαλιάζεις
αὐτὴ τὴν ὁμορφίαν μὲ τὰ μάτια σου, ἀ-
πλώνεις τὰ βλέφαρά σου σὸν ἀχτίνας καὶ
τὰ τυλίγεις ὅλα, ἀνοίγεις διάπλατα τὴν
ψυχὴ σου σὸν φακὸ μηχανῆς καὶ παίρ-
νεις συνέχεια εἰκόνες, φωτογραφίες, πίνα-
κες, ζωγραφίες. Καὶ δὲν προλαβαίνεις πῶς
νὰ χορτάσεις, πῶς ν' ἀπολάψεις. Ἐκεῖ
πού εἶσαι μέσα στὴν πεδιάδα μὲ τοὺς ἄμ-
πελώνες, καὶ τὰ χρυσοκάνδηλα ὀπωρικά
καὶ τὸ μάτι σου χαϊδεύει περιβόλια μὲ
ἠλιοτρόπια καὶ τριαντοφυλλιές, ἀπότομα,
νά, μόλις στὴ στροφῆ, ὅλο τὸ τοπίο ἀλλά-
ζει... Βρίσκεσαι στα ριζὸ λόφου κατάφυ-
του ἀπὸ πεῦκο ξανθό, πού κατεβαίνει
χαρωπὸ μέγχι τὴν ἀκροθαλασσιά, γιὰ ν'
ἀκούσει κάτι πού τοῦ ψιθυρίζει τὸ κῆμα,
στὸν ἄσπρο γυαλό. Κι' εἶναι τότε μιὰ ὀπ-
τασία. Τὸ πεῦκο δημιουργεῖ ἓνα λαὸ ἀ-
πὸ παρυστάσεις. Μιὰ τούφα ἐδῶ, ἓνα πῶς
περὰ μοναχό, πέντ' ἔξῃ ἄλλοῦ, ἔχουν κάρ-
ρει ἀπὸ τὸ φύσημα τοῦ νοτιᾶ μιὰ λυγερὰ
δα στοὺς κορμούς τους, τέτοια, πού σοῦ
δίνουν τὴν ἐντύπωση, ὅτι μετὰξὺ τους
κοιβεντιάζουν, κάνουνε νοήματα μὲ τὰ

κλαδιά τους και τὸν κορμὸ τους. Πολλὲς φορὲς ἀπὸ πάνω τους στέκεται κάποιος στυφάκι καὶ χαμογελᾷ μὲ καλωσύνη. Τὰ πεύκα τὸ βλέπουν καὶ τὸ χαιρετοῦν, ὅπως τὰ παιδάκια τ' ἀεροπλάνα, ποὺ περνοῦν σιγὰ πάνω ἀπὸ τὸ ἔδαφος.

Μὰ καὶ πάλι δὲν στέκεσαι τόσο τυχερὸς νὰ ζήσεις αὐτὴ τὴν αἰωνιότητα. Τ' αὐτὸ κίνητο τρέχει. Τὰ δέντρα χάνονται, οἱ ὄπτασιες σβύνουν, τὰ νερά δὲν φαίνονται ποιθενά, τὰ λουλούδια οὔτε κἀν δείχνουν τὴν παρουσία τους, ἕνας βράχος σφιχτὸς γέμικος, κοκινωπὸς καὶ μαυριδερός, ἀπότομα, σοῦ φράζει τὴν διάβα. Ὁ δρόμος γίνεται ζουνιὰ στα σπλάχνα του καὶ τὸν τρυπάει συθέμελα, ἀλύπητα, ὅπως τοῦ ἀξίζει κι' ὅπως τοῦ χρειάζεται. Τότε γιομίζει ἡ ψυχὴ σου ἀπὸ πένρα γιὰ τὸν παράδεισο ποὺ ἔχασες. Τρομάζεις ἔτσι ποὺ βλέπεις τίς πέρες, τίς τάφρους νὰ χάσκουν, τι φαφούτεια μάγουλα τῆς γῆς. Γίνεται μέσα σου μιὰ νέη σκληρὴ καὶ δυνατὴ εἰκόνα, καμωμένη ἀπὸ πέτρα, ἀπὸ γρανίτη, ἀπὸ κάποια ὑποψία ρίζας ἀσφακιάς κι' ἀπὸ ξέρα γυμνῆ καὶ ὀρθή. Μὰ σὲ λίγο κι' αὐτὸ γάνεται, σβύνει. Ἐνὸν ὄνειρο θαρρεῖς ὅτι ἦταν, ἐφιαλτικὸ χειμωνιάτικης νύχτας. Λίγα μέτρα πρὸ πέρα πάλι σοῦ χαμογελᾶνε τὰ λουλούδια, πάλι τὰ κυπαρίσια βεργολυγίζουν στὸν οὐράνιο θόλο αἰώνιες λαμπάδες τῆς σκέψης, καὶ τὰ πουλιὰ ἀπὸ πάνω σπαθίζουν χασκογελῶντας γιὰ τὸν τρομό ποὺ πέρασες, γιὰ τὸν φόβο ποὺ δέχτηκες.

Κι' ἡ θάλασσα, ὦ αὐτὴ ἡ θάλασσα τοῦ Κορινθιακοῦ. Σὲ παρακολουθεῖ μὲ τὰ γαλανὰ τῆς μάτια παντοῦ, ὅπου καὶ νὰ πᾶς. Παιχνιδίζει ἀπὸ τὴ μεριά τοῦ Μωρητᾶ μὲ τὸ φλοῖσβο πλέκοντας δαντέλλες καὶ ἱστουὲς ἀράχνης, ἐνῶ ἀπέναντι ταπεινὴ προσκυνεῖ τοὺς βράχους τῆς Ρούμελης, ποὺ ὀρθώνονται τ' ἀψηφίλου ὄρθιοι, σκληροὶ καὶ ἀπάτητοι. Αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλεῖο τῆς διαδρομῆς. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ἡ καλωσύνη, ἡ εὐτυχία, οἱ καρποί, ἡ γα-

λήνη, ἡ μακαριότητα καὶ ἡ εἰρήνη. Κι' ἀπέναντι τ' ἀπὸ βουνό, ὁ βράχος οἱ πέρες, οἱ βουνοκορφές. ἡ δύναμη, ἡ ἴδια ἡ Ἑλλάδα στὴν μορφὴ τῆς δυνατῆς γύμνιας τῆς. Καὶ στὴ μέση ἡ θάλασσα, παίρνει στα νερά τῆς τοὺς Ἰσκιους, κἀνον τίς τους φανταχτερὰ καράβια, μπροστέρες, στόλους ὀλάκερους ἀπὸ καραβόπανα, ξάρτια, παπαφίγκους καὶ καρένες.

Ἡ γῆ τῆς Ἀχαΐας ἀδελφώνεται μὲ τὴν Κορινθία σὲ μιὰ ἔνωση λουλουδινοῦ ἀραβῶνα. Δὲν ὑπάρχουν ὄρια στοὺς δυὸ νομούς. Τὸ τοπίο εἶναι μιὰ αἰώνια χαρὰ, εἶναι μιὰ πηγὴ, ἕνα κεφαλάρι ποὺ ἀνεβλύζει νερό, μ' ἀφρούς, μὲ πηδακες, μὲ ρανίσματα χίλια δυό, ὅπως τὰ φωτισμένα συντριβάνια. Δὲν κἀνω καμμιὰ ἐξαιρέση, νὰ πῶ πρὸ σημείο τῆς διαδρομῆς εἶναι καλλίτερο. Ὅλα μὲ μαγεύουν κι' ὅλα ἐκεῖ μὲ συγκινοῦν. Μονάχα κάπου κοντὶ, ποὺ ὁ κορινθιακὸς διαγράφει τὸν μεγάλο του κόλπο, ἀνάμεσα Λυκοποριάς καὶ Κιάτου, ἂν δὲν κἀνω λάθος, ὑπάρχει ἕνα μικρὸ ψαράδικο χωριό. Οἱ Ἰσκιὸι τῶν σσιτιῶν του κολυμπᾶνε μέσα στὰ γαληνεμένα νερά. Δίπλα παραστέκουν τὰ δέντρα σὲ μύριους σχηματισμούς. Οἱ βάρκες σκαμψανεβάζουν ρυθμικὰ στὸν κόρφο, λὲς καὶ νὰ θέλουν νὰ φύγουν γιὰ μακρὰ. Ἐκεῖ κοντὰ στὰ περιβόλια καὶ στὰ φύκια, σ' αὐτὴ τὴν ἔνωση τὴν πρὸ παραμυθῆνιά τῆς ξεριάς καὶ τῆς θάλασσας ἀκριβῶς μέσα στὸν ἄφρο ποὺ φέρνει τὸ κύμα εἶναι ἕνα μικρὸ κοιμητήρι. Τὸ νεκροταφεῖο τοῦ χωριοῦ. Δὲν ξέρω ἂν ὑπάρχει ἄλλος τόπος πρὸ «χλοερὸς» καὶ «ἀναψύξεως», πρὸ καλλίτερος ἀπ' αὐτόν. Ἐκεῖ ὅποιος ποτὲ πεθαίνει, ζεῖ αἰώνια τὸν παράδεισο ἔχοντας προσκεφάλι του τὴ θάλασσα καὶ μανδύα τὰ κρῖνα τοῦ ἀγροῦ. Πόσο εὐτυχημένοι καὶ στὸ θάνατό τους ἀκόμα οἱ κάτοικοι αὐτοῦ τοῦ χωριοῦ.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΛΗΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΝΗΜΗ

Μὲ ξεχωριστὴ ὑπερφάνεια προσφέρουμε σήμερα στοὺς ἀναγνώστες φίλους μας καὶ στὴν κοινωνία τοῦ Αἴγιου τὸ 3ο τεῦχος τῆς «Ἀχαϊκῆς Ἑστίας», ἐπειδὴ, μὲ τὴν 131η ἐπέτειο τῆς Ἑθνικῆς μας γιορτῆς, βρίσκουμε τὴν εὐκαιρία νὰ δώσουμε στὴν ὑψηλόφρονη ἑλληνικὴ ψυχὴ μερικὲς ἀκόμη ἀγνωστες σελίδες ἀπὸ τὴ συμβολὴ τῆς Βοστίτσας στὸν μεγάλο ἀγῶνα τοῦ Ἑθνους.

Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος ποὺ ἐπροτιμήσαμε, στὸ τεῦχος τοῦτο, νὰ περιλάβουμε περισσότερες ἱστορικὲς σελίδες, ἀναφερόμενες στὸν τόπο μας, δίνοντας ἔτσι στὴν ἐκδοσὴ μας, ποὺ συμπίπτει μὲ τὸν μεγάλο ἑορτασμὸ τοῦ Ἑθνους, τόνο πανηγυρικὸ, τόνο ἀφιερωτικὸ στὴν ἱερὴ μνήμη τῶν διαλεχτῶν συμπολιτῶν προγόνων μας καὶ στὸν ἐξαίρετο καὶ ἱστορικῶς πολὺ ἐνδιαφέροντα ρόλο ποὺ ἔπαιξε τὸ Αἴγιον μὲ τὴν τότε κοινωνία του στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση.

Ἡ μνήμη μας εἶναι πάντοτε ζεστὴ καὶ ἱερὴ γιὰ τὸν θρυλικὸ τοῦτο τόπο καὶ τοὺς ἅγιους προγόνους μας, ποὺ μὲ τὴν χιλιετραγουδισμένη παληκαριότητου, ἔβαλαν πρῶτοι φωτιὰ στὴν μπαρούτη τῆς φιλελευθέρης, ἀδάμαστης καὶ ἀνυπόταχτης ἑλληνικῆς ψυχῆς.

Τὸ τεῦχος τοῦτο θέλει νὰ δείξει ὅτι ἔχουμε ἱστορικὴ μνήμη καὶ ὅτι δὲν θὰ διστάζουμε, κάθε φορὰ ποὺ θὰ μᾶς παρέχεται ἡ εὐκαιρία, νὰ κάνουμε ἀνάλογα μὲ τίς δυνάμεις μας τὸ χρέος μας.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ

Ὁ συμπολίτης μας κ. Νύσης Μεσσηνήζης, συνεχίζοντας τὴν ἀξιαίπαινο προσπάθειά του διὰ τὴν ἐκδοσὴ τῶν ἱστορικῶν ἐγγράφων τῆς Ἑλληνικῆς Παλλιογενεσίας ἐδημοσίευσε τὸν περασμένο μῆνα, στὸν «Τραπεζιτικὸ Κόσμο» ἕνα ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον ἀρθρο, μὲ τὸ ὁποῖο κάνει μιὰ πρόταση ἄξια πότης ἐξάρσεως.

Προτείνει νὰ ἐκδοθοῦν ἀπὸ τὴν Ἑθνικὴ Τράπεζα τὰ Ἀρχεῖα τῶν Κουντουριωταίων τῆς περιόδου 1826 ἕως 1832, μὲς τὰ ὁποῖα περιλαμβάνονται πολλὲς ἐπιστολὲς τοῦ Γ. Σταύρου, Ἰδρυτοῦ καὶ πρώτου Διοικητοῦ τοῦ παλαιοτάτου καὶ πάντοτε ἀκμαϊοτάτου αὐτοῦ τραπεζιτικοῦ ὀργανισμοῦ.

Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ λαμπρὴ αὐτὴ ἰδέα τοῦ συμπολίτου μας θὰ υἰοθετηθεῖ ἀπὸ τὴ σημερινὴ Διοίκηση

τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, ἐφ' ὅσον ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς εὐρίσκειται ἕνας ἀληθινὰ πνευματικὸς ἄνθρωπος ὅπως ὁ κ. Σταύρος Κωστόπουλος.

Πραγματικὰ, μόνον ὅταν ἐκδοθοῦν, σὺν τῷ χρόνῳ, ὅλα τὰ κείμενα τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος, θὰ καταστεῖ δυνατὸν νὰ γραφεῖ μιὰ ἀντικειμενικὴ καὶ πλήρης ἱστορία τῆς δημιουργίας τοῦ Ἑθνους μας.

Ὁ κ. Μεσσηνήζης, καθὼς γράφει ὁ ἴδιος σ' αὐτὸ τὸ ἀρθρο, «δὲν ἐμφανίζεται ὡς ἱστοριογράφος, οὔτε ὡς ἱστοριοδίφης». Τὸν μόνον τίτλο ποὺ διεκδικεῖ εἶναι «τοῦ προπαγανδιστοῦ μερικῶν ὠραίων ἰδεῶν, σὰν αὐτὴ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἱστορικῶν ἐγγράφων».

Καὶ εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ προπογάνδα αὐτὴ ἔχει μεγάλη ἐθνικὴ σημασία. Ἀφορὰ δὲ ἰδιαιτέρως τὸ Αἴγιο, γιὰ τὸ ὁποῖο πρὸ πάντων ἐνδιαφέρεται ὁ ἀγαπητὸς μας συμπολίτης, γιὰ τὸ Αἴγιο, ποὺ τόσα πολυ-

τιμα στοιχεία της ιστορίας του έχει συγκεντρώσει και αξιοποιήσει.

Ελπίζουμε και πιστεύουμε με πεποίθηση πως το κράτος, τα διάφορα ιδρύματα και οι οργανισμοί θα ένδιαφερθούν για τα πολύτιμα αυτά ιστορικά αρχεία και θα θελήσουν να τα εκδόσουν συστηματικά και επιστημονικά. Η Έθνική Τράπεζα που σ' όλα τ' άλλα ζητήματα είναι πρωτοπόρος, ως ανοίξει πρώτη το δρόμο και σ' αυτόν τον μεγάλο κι' εθνικό τομέα, εκδίδοντας τα αρχεία των Κουντουριωταίων, ρίχνοντας έτσι καινούργιο φως στη ζωή και στο έργο του μεγάλου ίδρυτού της Γ. Σταύρου.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Τάκη Δόξα: «Πικρή εποχή», **Παρασκευά Μηλιόπουλου:** «Μακεδονικά Παραμύθια», **Μ. Δ. Λεοῦ:** «Η ζωή που δεν έζησε».

Η «Πικρή εποχή», μιὰ αναμφισβήτητη πνευματική νίκη για τον κ. Γ. Δόξα, είναι το αξέχαστο δράμα της κατοχής μετουσιωμένο σε λογοτεχνικό κείμενο (εφτά διηγήματα) με τον πιο πετυχημένο και ρεαλιστικότερο τρόπο. Το θέμα της τετραχρονης κατοχής έχει απασχολήσει πολλούς από τους παλιούς και τους νέους λογιστές μας, δίχως να μπορέσει κανείς από δαύτους να μᾶς αποδώσει το πραγματικό με μαστοριά, έσωτερικότητα, ποιηση, κι' αίσθηματική ισορροπία. Ο κ. Δόξας όμως πέτυχε ό τι δε μπόρεσαν να δημιουργήσουν οι άλλοι.

Άνθρωπος πῶς ζήσει βαθειά τη φρίκη και τον τρόμο εκείνης της εποχής, πλησιάζει το θέμα του μ' ένα δικό του τρόπο και μᾶς το αφηγείται τόσο ζωντανά έτσι που να γίνεσαι ἐσὺ ὁ ἴδιος ὁ ἥρωας τοῦ δράματος, να ζεις και σὺ με τὴν πρωτοκρότερη λεπτομέρεια τὴ ζωή τῆς κατοχῆς.

Ο ὠμός, αναιριχμιστικός ρεαλισμός που χαρακτηρίζει όλα τα διηγήματά του, μαζί με τὸ καλοδουλεμένο, τὸ ξεχωριστό του ὕφος και τὴν ποιητικὴ του φράση, πορεύονται ἁρμονικά, ἰσοζυγιάζονται και ἰσορροποῦν και κάνουν τὸν ἀναγνώστη πότε να κρύβει τὸ πρόσωπό του, ἀπ' τὴ φρίκη και τὴν τραγικότητα, νομίζοντας πὼς βλέπει μπροστά του ζωντανεμένο ὄτι

διαβίξει, και πότε να χαίρεται τὴν καθάρη τέχνη, τὴ γιομάτη ποίηση κι' ἀνθρώπια, τὴν προσωπική, τὴν καταδικιὰ του τέχνη. Ο κ. Δόξας ἀνεβαίνει πολὺ ψηλά. Ἔχει συλλάβει τὸν ἀνθρώπινο πόνο, ἔχει ἀγγιχθεῖ πολὺ τὸν ἄνθρωπο, ἔχει ἐνδοσκοπήσει βαθειά τὴ ζωή και ξεκινώντας μ' αὐτὰ τὰ ἐφόδια, βέβαιος για τὴ νίκη, μᾶς ἔδωσε ἕνα ἔργο, πὺ ἀλλο, τοῦ εἶδους, αὐτοῦ, δὲ συγκρίνεται μαζί του.

Διαβάσαμε ἀρκετὲς φορὲς τὴν «Πικρὴ ἐποχὴ» με τὴν ὄρεξη και τὴν προσοχὴ πὺ τὴν πρωτοδιαβάσαμε. Και τελειώνοντας τὴν γι' ἄλλη μιὰ φορὰ εἶμαστε ὑποχρεωμένοι να δικαιολογήσουμε με εὐλικρινεία πὼς ἤρθαμε σ' ἐπαφὴ μ' ἕνα ἔργο μακρύτερης πνοῆς, ἄρτιο κι' ἀπεργάδιαστο.

Ἐνα βιβλίο πέρα για πέρα ἑλληνικό, εἶναι τὰ «Μακεδονικὰ παραμύθια» τοῦ κ. Παρασκευᾶ Μηλιόπουλου. Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πὺ διαβάζω τὸ νέο Θεσσαλονικιὴ λογοτεχνία. Ἄπο πρόπερσον μὺ καναν αἴσθησι μερικὲς μικρὲς λιτογραφικὲς του ἱστοριοῦλες πὺ δημοσιεύονταν σ' ἕνα λογοτεχνικό περιοδικό τοῦ κέντρου. Και τὴν ἄρχη με τὴν ἀπλότητα και τὴ ζωντάνια τους Πουθενά φτιασίδι κι' ἐπιτήδευση. Και τὰ ὀκτώ παραμύθια του, πὺναι περισσότερο για μεγάλους, παρὰ για μικρούς, τᾶχει δουλέψει μ' ἐπιμέλεια, με προσοχὴ και με τέχνη, πὺν διαβάζοντάς τὰ να νομίζεις πὼς εἶναι δροσερὰ λαϊκὰ δημιουργήματα πὺν κυκλοφοροῦνε ἀπο σὺμα σὺ στόμα. Ὅμως δὲν εἶναι τέτοια. Ο κ. Μηλιόπουλος, καθὼς φαίνεται, πῆρε μονάχα τὸ σπὸρο τοῦ μύθου κι' ὕστερα ἔβαλε τὴ δικὴ του φαντασία να τὸν ἐπεξεργαστεῖ και να τὸν πλάσει. Κι' εἶσι πλάθοντάς τονε με γοῦσιτο κι' αἴσθημα μᾶς μεταφέρει χωρὶς να τὸ νοιώσουμε σὺτον φανταστικό, σὺτον ἀνύπαρκο χώρο τοῦ παραμυθιοῦ. Ὅλα αὐτὰ ὅμως γίνονται με λεπτότητα, με χάρη, με δροσιὰ και με νοστιμάδα.

Τὰ «Παραμύθια» τὰ διαβάσαμε με πολὺ κέφι. Και κλείνοντας τὸ βιβλίο εἶχαμε μπροστά μας ἕναν τέλειο παραμυθᾶ πὺν μπορεῖ να μᾶς δώσει πολὺ μεγαλύτερα

πράγματα. Τὸ ἐλπίζουμε και τὸ εὐχόμεθα.

Ἐφτά ἀνθρώπινα δράματα μᾶς ἀφηγεῖται ὁ κ. Μίμης Δ. Λεὸς σὺτὸ ἱσάριθμα διηγήματα τοῦ βιβλίου του «Ἡ ζωὴ πὺν δὲν ἔζησε». Τὰ θέματά του εἶναι παρμένα ἀπο τὶς καθημερινὲς σκοτοῦρες και τ' ἀναρίθμητα βάσανα τοῦ φτωχοῦ βιοπαλαιστῆ και τοῦ ἐργάτη. Στὶς σελίδες τοῦ βιβλίου του μεταφέρει ὠμά, τελείως γυμνὰ τὰ βαθειὰ ἀνθρώπινα του δράματα χωρὶς καμιά ἐπεξεργασία και καμιά ἰδιαίτερη φροντίδα σὺτὸ γραφίδιό του. Δὲν ἐκφράζεται με δικό του τρόπο, πολλὲς φορὲς δὲν ὀλοκληρώνει τὸ μῦθο του κι' ὅμως παρ' ὅλες τὶς ἀτέλειες πὺν παρουσιάζουν τὰ διηγήματά του, κατορθώνει να μᾶς συγκινήσει και να μᾶς κάνει να νοιώσουμε τὸν πόνο τοῦ συνανθρώπου μας. Κι' αὐτὸ τὸ κατορθώνει ὁ κ. Λεὸς γιατί ἔχει δοκιμάσει κι' ἔχει γευτεῖ ὅλες τὶς πίκρες τοῦ κόσμου, τὴ μίσηση κι' ἄχαρη ζωὴ τῆς ἐργατιάς.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ

Σημ. Τὰ δύο τελευταῖα βιβλία κυκλοφοροῦν ἀπο τὸ πρακτορεῖο πνευματικῆς συνεργασίας τοῦ κ. Μ. Βαϊάνου.

Στεφ. Θωμοπούλου: «Ἱστορία τῆς πόλεως Πατρῶν», ἔκδ. β'. ἐπιμ. Κώστα Τριανταφύλλου.

Χρὸς μας να ὑπομνήσουμε ἀπο τοῦ τη τὴ στήλη τῆς «Ἀχαϊκῆς Ἑστίας» τὴν πολὺτιμη προσφορά τοῦ Κώστα Τριανταφύλλου σὺτὴ χώρα και εἰδικότερα σὺτὸ Νομό μας με τὴ β' ἔκδοσι τοῦ ἔργου τοῦ Θωμοπούλου, πὺν τὸ συμπλήρωσε και πὺν ἐμόχθησε για τὴν ἔκδοσι τοῦ τόμου. Καθὼς πολὺ ὀρθὰ παρατηρεῖ ὁ κ. Παν. Κονελλόπουλος, «ὁ ἀείμνηστος Θωμόπουλος ἔγραψε τὴν ἱστορία του» οἱ κόποι του ὅμως θὰ πῆγαιναν χαμένοι για τὶς νέες γενεές, ἀν τὸ ἀποκαρὸ ἐξαντλημένο ἔργο του δὲν ἐφρόντιζε ὁ ἀγαπητὸς συμπολίτης μας Κώστας Τριανταφύλλου να τὸ ἀνακαινήσει, να τὸ συμπληρώσει και να τὸ ἐκδόσει πάλι.

Ἡ ἱστορία τῶν Πατρῶν και τῆς Ἀχαΐας συμπορεύεται με τὴν καθόλου

ἐθνική μας ἱστορία. Ἀρκεῖ να θυμηθοῦμε ὅτι οἱ Ρωμαῖοι ὀνομάτιζαν τὴν Ἑλλάδα Ἀχαΐα, ὅτι ὁ ὀλος τῆς Ἀχαϊκῆς Συμπολιτείας ἦταν ἰβερνοσήμαντος και ὅτι αἱ Πάτραι, τὸ Ἄγιον και τὰ Καλάβρυτα ἔχουν τὸ προβάδισμα σὺτον ἔσοσι κωμὸ τῆς φυλῆς. Μέσα σὺτις 635 σελίδες τοῦ τόμου ἀφηγεῖται ὁ ἱστορικός ἀλλὰ και ὁ ἐραστὴς τούτης τῆς γωνιάς τῆς χώρας μας τὴ μεγάλη και πολυτάραχη πορεία τῆς ἀπο τὸς προϊστορικούς γρόνους με τὸς πρώτους οἰκιστές, τὸς Πελασγοὺς Αἰγιαλέας, ὡς με τὴν ἡμέρα πὺν ἡ λαχάρα για τὴ λευτεριά τῶν σκλαβωμένων ἔσθησε τὴ σημαία τῆς Ἑλευθερίας σὺτὴν πλατεία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Τὸ πλοῦσιο και ὑπεύθυνα ἐξακριβωμένο ὄγκο ἀλλὰ και ἡ θέρμη τοῦ τοπικοῦ στοιχείου εἶναι τὰ ἰδιαίτερα προσόντα τῆς «Ἱστορίας τῶν Πατρῶν», πὺν πρέπει να γίνε ἀπόκτημα ὀλων μας.

Νικολάου Λέλη: «Ἐπινίκιον».

Ο κ. Ν. Λέλης εἶναι πασίγνωστος σὺν ἕνας ἀπο τὸς πρεσβευτές μας πὺν τιμᾶει τὴ χώρα μας σὺτὸ ἔξωτερικό. Μᾶς εἶναι ὅμως ἄγνωστος σὺν ποιητῆς. Και τὸ «Ἐπινίκιον» ἔρχεται σὺν πρόσθετο δεῖγμα τῆς εὐαισθησίας ἕνός Ἑλληνα πὺν ἔσθησε ἔντονα τὶς μεγάλες στιγμὲς τῆς χώρας μας, τὴν ἐποποιᾶ τῆς Πίνδου. Χωρὶς να λογαριάσει τὸς κανόνες τοῦ διπλωματικοῦ κλοιοῦ και τῆς ποιητικῆς τέχνης τραγουδεῖ με τὸν τρόπο του τὸ ξεφάντωμα τῆς φυλῆς. Γιατὶ σὺτον Λέλη δὲν πρόκειται ν' ἀναζητήσουμε τὸν ποιητὴ πὺν πορεύεται τὴν πορεία τοῦ «Ἡ τέχνη διὰ τὴν τέχνην». Πρόθεσή του εἶναι να διαλαθῆσει παντοῦ τὸ πιστεύω του σὺτὸ «ἑλληνικό θαῦμα» σὺτὴν πανάρχαια ἀλλὰ και τὴ σύγχρονη του μορφή. Κι' αὐτὸ ἔχει πότερη ἀξία, για τὸς γαλανόλευκους παλμούς τοῦ κ. Λέλη.

Ι. Π. ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΑΣ

Νότη Ρουσιάνου: «Ἡ Μάχη τῶν πελαργῶν». Μυθιστόρημα.

Εἶναι τὸ πέμπτο ἔργο τοῦ Ρουσιάνου,

στό οποιοδήποτε αντίλεγκτο χρωστιάει την απόλυτη καθιέρωσή του και την ξεχωριστή θέση που πήρε στην πεζογραφία μας. Στα πρώτα του έργα παρατηρώ μια νωθρή ανέλιξη, που δε μπορούσε να προηγήσει καμιά σοβαρή δημιουργική επίτευξη και τούτο γιατί είχε δεχτεί έμφυτες επιδοράσεις ξένων κι' έρευνούσε κι' αγωνιούσε, χωρίς πυξίδα, αδυνατώντας να δώσει στην έκφραση την υπέροχη ρωμαλεότητα που ενδοβιούσε σε λανθάνουσα υπόσταση. Όσοι μ' ένα απροσδόκητο άλμα βρήκε το δρόμο του, ξεληθάργωσε τον άφταστο αυτό δυναμισμό κι' έπηρεε, χωρίς μεγάφωνα και καμπάνες, μια άληθινά αξια θέση στα Γράμματα.

Οι 235 σελίδες του καλλιτεχνικού τόμου των «Πελαργών» παρουσιάζουν άδιδασπαστη συναρπαστικότητα, άπεριτη και γοργή αφήγηση, πλασμένη με φιλοσοφική διάθεση και πανήδονη αγωνία. Η μορφολογική αξία του έργου είναι άναμφισβήτητη. Ο συγγραφέας της «Πορείας του σάλιαγκα» με το πάντα παράξενο έκφραστικό ύφος, το πλούσιο χρώμα και τη συμβολική φινέτσα έγγίζει την πιο καφτή κι' άπρόσιτη κατάσταση άφοβα. Δεν αγωνίζεται, ούτε αυτοπιέζεται, μηδέν βασανίζεται στην ήχητική μορφοποίηση, αλλά παίζει μ' ευχέρεια. Ο μύθος του ανθρώπινος με συμμετρική διάρθρωση, κλείνει χαρακτηριστικές εικόνες του πολέμου και της κατοχής, όπου εποχιακά ξετυλίγεται.

Αν έσωσκόπησε κανείς και έντελεχέση καταστάσεις και πρόσωπα θ' άνακαλύψει πώς ο συγγραφέας έκμεταλλεύτηκε με περίσκεψη το αντιθετικό στοιχείο. Ανόμοια ψυχικά πεδία στο στρατηγικό και στον κανατά. Ατόφια κι' έναργέστατη η εικόνα του κοινωνικού διαχωρισμού. Η πολιτεία και το χωριό, δυο δυσάρμονα σημεία. Ο άκρατος έθνισμός του παπᾶ και οι άδιάλλακτες άριστερές ιδέες του παιδιού του, αίτιαρχες καταστάσεις. Κι' όλα δοσμένα στην πιο φοβερή έξαρση.

Ο πηλεμικός οδοστρωτήρας ίσοπεδώνει τις κοινωνικές τάξεις. Κοταλύνει άνελέγητα την κοινωνική ιεραρχία.

Αυτό άποδείχνει, άφου ό κυκλώνας του πολέμου άφάνισε την οικονομική ίσχυ άτόμων και ομάδων, πώς η δημιουργία

για του μεγαλοαστισμού και του μικροαστισμού, όφείλεται καθαρά σε οικονομικές διακρίσεις.

Κι' έτσι ο πολεμικός πειθαναγκασμός άδελφώνει δυο αντίθετους πόλους.

Οι τύποι δημιουργημένοι με ιδιοτυπία από τους το ψυχικό τελλάρο, σ' όλη την επώδυνη διακύμανση του σκοτεινού άλλους, και σ' άλλες τις υπέρτατες ανθρώπινες έξάρσεις. Βρασμοί, πάθη, συγκρούσεις, έξτρεμισμοί, σπουδές, συγκινήσεις, συγκλονισμοί, παροξυσμοί, μοιραία φθορά και πένθιμο γαλήνεμα! «Οι πελαργοί» είναι ένα κομψότεχο ψυχογράφημα, συμπληρωμένο που και που, σε συμμετρική τοποθέτηση, από ήθογραφικά στοιχεία και άσπληρο νατουράλ. Ο Ρυσσιάνος με τούτο το έργο βρήκε τον έαυτό του, ύφανε τη σημαία του, έπλασε τα σύμβόλά του.

ΔΗΜ. ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Η συναυλία της Φιλαρμονικής Αιγίου στις 16 Μαρτίου στο θέατρο «Λούξ» με Διευθυντή τον κ. Έλ. Μαυρομάτη.

Την περασμένη Κυριακή στο θέατρο «Λούξ» ή Φιλαρμονική μας γιόρτασε τα 60 χρόνια από την ίδρυσή της. Η γιορτή, αν και είχε επίσημο χαρακτήρα, κρατήθηκε σε σευνότατο τόνο, κι' έδωσε στο πυκνότατο άκροατήριο, μεταξύ του όποιου και επίσημοι των Πατρών, τη χαρά και την άίσθηση ενός καλλιτεχνικού γεγονότος. Πρό του προγράμματος έμειλε για την ιστορία της Φιλαρμονικής μας ο ιστορικός του Αιγίου Άρίστος Σταυρόπουλος.

Είναι άρκετά δύσκολο ν' άχει έπιτυχία μια συναυλία που εκτελείται από μ' άπαντα μέσα σε κλειστό χώρο. Γι' αυτό μ' ήχησε με πολλές έπιφυλάξεις στην αίθουσα του «Λούξ».

Μά σαν άρχισε η εκτέλεση του πλουσίου προγράμματος βρεθήκαμε πρό άνεξηγήτου θαύματος. Η ευγένεια του ήχου και το συγκρατημένο ύφος όλων των οργάνων, μ' έδωσαν τη δυνατότητα, άπολυτρωμένοι από κάθε προηγούμενη έπιφύλαξη, ν' άκούσουμε όλο το πρόγραμμα με μεγάλη ευχαρίστηση μέσα σε μια άνωτερη μουσική άτμόσφαιρα. Ένα άπόσπα-

σμα από την ότερα «Ναβουχοδονόσορ» του Βέρντι άρεσε πολύ κι' ένθουσίασε το κοινό που ίσχυρικά είχε γεμίσει την αίθουσα. Το παλιό αυτό έργο του μεγάλου Ιταλού μουσικοσυνθέτου με τη δύναμη, την απλότητα και την δραματική του έκφραση, έδωσε την ευκαιρία στον θαναάσιο ίρχιμουσικό μας κ. Μαυρομάτη ν' άδείξει σ' όλους πόσες έξαιρετικές ικανότητες έχουν οι φιλότιμοι μουσικοί μας, όταν την ίερή φλόγα που έχουν μέσα τους τη ζωντανεύει ένας έμπνευσμένος μάεστρος. Γιατί πρέπει ν' άπολογηθούμε πώς όλοι οι μουσικοί της Φιλαρμονικής μας κάτω από τη θερμοκρασία δύναμη του κ. Μαυρομάτη, κατώρθωσαν ν' άπεράσουν τις δυνατότητές τους και ν' άνουν συντελεστές μιας μουσικής άπολαύσεως.

Οι «Μουσικές εικόνες» του Δ. Βισβάρδη και οι «Βουνοπλαγίες του Ζαγοριού» του Μ. Καπέλλη άποδόθηκαν με πολύ έξωτερικότητα και άκριβεια. Ο μάεστρος κατώρθωσε ν' ανιώσει και ν' έρμηνεύσει όλη τη ζωηρότητα, το φως, το ρυθμό, την ψυχική άνάταση και τη ζωντάνια που κλειούνε αυτά τα Έλληνικά έργα.

Οι «Άγγελοι» από τη σουίτα «Γραφικά και σκηναί» του Γάλλου μουσικοσυνθέτου Μασσενέ, άποδόθηκαν μ' όλο το άίσθημα και την ποιήσή τους και μ' άς μετέφεραν άληθινά στους κόσμους των όνειρων. Τα χρώματα ξεπρόβαλλαν χαρακτηριστικά και φωτεινά έτσι πού ν' άλημυρίζει η καρδιά του άκροατή από τη θεία μυσία τους.

Γενικά λοιπόν ο συναυλία είχε άναπάντεχη έπιτυχία. Όλοι άνεξαιρέτως οι μουσικοί δέν έχσαν ούτε για μια στιγμή την ευγένεια του ήχου και το σύνολο, άπόλυτα ίσοροπημένο, παρουσίαζε μια σφιχτοδεμένη μ' άζα εύπλαστη και έλαστική.

Η συναυλία αυτή μ' άπέδειξε πώς ο κ. Μαυρομάτης κάνει μια φιλότιμη και ευσυνείδητη εργασία πού άείζει τη βοήθεια όλων μας. Έτσι μόνον θ' άνανοιώσει η παλιά Φιλαρμονική μας.

ΓΙΑΝ. ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΤΡΙΝΕΣ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ

Στις 12 Μαρτίου, ένώπιον πυκνού

άκροατηρίου δόθηκε στην αίθουσα της Βρετανικής Άκαδημίας Πατρών η διάλεξη του γνωστού Άγγλου συγγραφέως και προέδρου της Βρετανικής Κλασικής Έταιρίας, κ. Χάρολντ Νίκολσον, με θέμα «Βρετανική Μοναρχία». Παρέστησαν μεταξύ άλλων ο Άμερικανός ύποπρόξενος κ. Στήβενς, ο Νομάρχης κ. Τσιτσάρας, ο δήμαρχος κ. Ρούφος κ. ά. Ο όμιλητής σε άπλη γλώσσα κατώρθωσε ν' άνγει άντιληπτός και στους όλιγον γνωρίζοντας την Άγγλικήν. Το έκλεκτό άκροατήριο καταχειροκρότησε την ώραία διάλεξη του κ. Νίκολσον.

— Προσκεκλημένος από το «Μορφωτικό Σύλλογο Κυριών» την Κυριακή 16—3—52 μίλησε στη «Σχολή Λαού» παρουσία πυκνού άκροατηρίου ο διακεκριμένος ποιητής κ. Στέλιος Σπεράντζας με θέμα: «Ο Βασιλειάδης. Ένας μεγάλος ποιητής»

Η διάλεξη ήταν μια άπ' τις καλύτερες πού έχουν δοθεί στην αίθουσα της «Σχολής Λαού» και στάθηκε η άφορη μ' άς πλατύτερης συζητήσεως και μελέτης για το έργο και τον δημιουργό της «Γαλάτεια».

— Η έπιτροπή για την προτομή του Κωστή Παλαμά άποφάσισε ν' μεταβεί στην Άθήνα ο λογοτέχνης κ. Κ. Τριανταφύλλου. Μετέβη εις Άθήνας και μετέφερε την 18 τρέχ. την προτομή του ποιητή πού είχε λαξευθεί από το γλύπτη κ. Διναίο. Η προτομή θ' άστηθεί στα Ψηλαλώνια υπό την έποπτεία του κ. Διναίου και τα έπίσημα άποκαλυπτήρια θ' άνουν την παραμονή της 25ης Μαρτίου.

— Κάθε Κυριακή από το Ραδιοφωνικό σταθμό Πατρών όμιλεί ο κ. Κώστας Τριανταφύλλου. Τα θέματά του είναι ιστορικά, γύρω άπ' την ιστορία του Μοριά και ειδικότερα της Άχαΐας. Οι όμιλίες του κ. Τριανταφύλλου είναι πάντοτε ένδιαφέρουσες.

N. B.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

—Τό φτεινὸ βραβεῖο τῶν Δώδεκα δόθη-
κε στοῦ ἐξαίρετο πεζογράφου “Σκελετό-
βραχος”, τῆς Εὔας Βλάμη. Ἀνάμεσα στὰ
τρία βιβλία ποὺ ξεχώρισαν οἱ 12 καὶ γύ-
ρω στάδοποια διεξήχθη ἡ ψηφοφορία ἦταν
καὶ ἡ “Πικρὴ Ἐποχὴ”, τοῦ Πύργου λογο-
τέχνου καὶ συνεργάτου μας κ. Τάκη Δόξα.
—Στὶς 4 περασμένου μηνὸς στὴν αἴθου-
σα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας Ἀθηνῶν
παρουσία τοῦ πρίγκιπος Γεωργίου καὶ
ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου μίλησε ὁ κ. Ν. Μεσ-
σηνέζης μὲ θέμα “Οἱ Ἡπειρώτες Σταυ-
ροὶ πρόδρομοὶ τῆς Ἑθνεγερονίας.”
—Πληροφοροῦμεθα ὅτι στὶς 30 τρεχ. κα-
τέρχεται στὴν πόλι μας, προσκεκλημένος
ἀπὸ τὴν Ε.Φ.Α. ὁ λογοτέχνης κ. Ηλ. Βε-
νέζης, γιὰ μιὰ διάλεξη ποὺ θὰ δοθεῖ τὸ
πρωτὶ τῆς ἴδιας ἡμέρας στὴν αἴθουσα
“ΛΟΥΞ”.

—Ἀπὸ τὴν ἐκδοτικὴ ἑταιρία “Ἄετος”,
κυκλοφόρησαν τὰ “Τραγοῦδια τῶν Ἑλλή-
νων”, ποὺ ἔχει συγκεντρώσει καὶ ποὺ τὰ
σχολιάζει ὁ κ. Ἄγις Θέρος. Ἀπὸ ὀλόκλη-
ρο τὸν πνευματικὸ μας κόσμον ἡ συλλογὴ
αὐτὴ τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, τοῦ κ.
Θέρου, θεωρήθηκε σὰν ἔθνικὸ γεγονός.

Ο ΤΥΠΟΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Τόσο οἱ πατρινές ἐφημερίδες ὅσο καὶ
οἱ τοπικὲς ἔχουν πάντα φιλόξενες τὶς στή-
λες τοῦ στοῦ ἀνθρώπου τῶν γραμμά-
των, γιὰ τὰ πνευματικὰ τοὺς δημιουργή-
ματα. Ἀξίζει ἰδιαίτερα νὰ σημειώσουμε
τὴν «Πελοπόννησο» τῶν Πατρῶν καὶ τὴν
τοπικὴ «Ἐρευνα» ποὺ ἡ πρώτη χάρις
στον κ. Καραλῆ καὶ ἡ δεύτερη μ' ὄλους
τοὺς διανοομένους νέους τῆς πόλεως
μας, ὑπερτεροῦν αἰσθητὰ, ἀπὸ τὶς ἄλλες
ἐφημερίδες, στὴ λογοτεχνικὴ καὶ καλλι-
τεχνικὴ ὕλη.

Στὴν «ΗΜΕΡΑ» τῶν Πατρῶν τῆς Τρίτης
26)2)52 ὁ γνωστὸς ποιητὴς καὶ λογοτέχνης
κ. Κλ. Μαρκίνας δημοσιεύει ἕνα ὠραῖο
χρονογράφημα γιὰ τὴν ἀποκρηάτικη μά-
σκα. Ἐπίσης στοῦ ἴδιο φύλλο σχολιάζε-
ται μὲ τὰ κολακευτικώτερα λόγια τὸ δεύ-
τερο τεύχος τῆς «Ἀχαϊκῆς Ἐστίας».

Ἀπὸ τὴν «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ» τῆς 21)2)52
σημειώνουμε τὴν ἐπιφυλλίδα τοῦ πατρι-
νοῦ λογοτέχνου καὶ ἐκλεκτοῦ συνεργάτου
μας κ. Γ. Καραλῆ «Τὰ γραμματοκιβώτια
τῶν περιοδικῶν» καὶ τὸ κριτικὸ σημεῖωμα
τοῦ κ. Τάκη Δόξα γιὰ τὰ μυθιστορήματα
τοῦ κ. Ἀστέρη Κοββατζῆ «Χωριάτες» καὶ

τῆς δ. Ἡοῦς Λαμπίρη «ὁ ἄνθρωπος τοῦ
μέλλοντος». Στὴν ἴδια ἐφημερίδα τῆς
27)2)52, τὶς «παλῆες πατρινές ἀποκρηές»
τοῦ κ. Φώτου Γιοφύλλη. Στὶς 28)2)52 τὸ
βιβλιοκριτικὸ σημεῖωμα τοῦ κ. Τ. Δόξα.
Ἀπὸ τὰ φύλλα τῆς 7—8—9)3)52 σημειώ-
νουμε τὴ μελέτη τοῦ κ. Ἀθ. Σιώρη «Σκο-
πὸς καὶ σημασία τῆς ζωῆς». Ἀπ' τὸ φύλ-
λο τῆς 6)3)52 τὸ «Κουταλάκι», διήγημα τοῦ κ.
Πευκιώτη καὶ τέλος στὶς 12—13)3)52, τὴ
μελέτη τοῦ κ. Ἀγγ. Βουρβάχη «Ἀπὸ τὴ
ζωῆ τοῦ Παλαμᾶ—παιδικὰ χρόνια».

Στὴν «ΕΡΕΥΝΑ» τῆς 17 Φεβρ. δημοσι-
εῦεται σημεῖωμα τοῦ κ. Ἐ. Δάφνη γιὰ τὴ
Φιλαρμονικὴ μας. Στὴν ἴδια ἐφημερίδα
καὶ στοῦ φύλλο τῆς 24 Φεβρ. ὁ κ. Ἀνδρι-
κόπουλος γράφει γιὰ τὰ 110 χρόνια τῆς
Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ' ὁ κ. Ν. Κουβέλης
γιὰ τὴν ἐπέτειο τῶν Ἰωαννίνων. Στὶς 2
Μαρτίου λαογραφικὸ σημεῖωμα γιὰ τὶς
Ἀποκρίες, τοῦ κ. Γ. Θ. Παπαγεωργίου καὶ
χρογράφημα τοῦ κ. ΧΡΟΝ. Στὶς 9 Μαρ-
τίου τὰ Χρονικά τοῦ κ. Κουβέλη καὶ τέ-
λος στοῦ φύλλο τῆς 16 Μαρτ. στίχος τοῦ
κ. Ριζοπούλου καὶ πεζοτράγουδο τοῦ κ.
Ἐ. Δάφνη.

Ἀπὸ τὸν «ΑΙΓΙΩΤΗ» τῆς 13 Μαρτ. ση-
μειώνουμε τὸν «Ἀκάθιστο ὕμνο» τῆς κ.
Τέμπης Ζαγκλίφα.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Δ. Μακρ. Πήραμε τὸ γράμμα σας
καὶ τὸ ποίημά σας. Περιμένουμε κάτι καλ-
λίτερο. Σᾶς ἐγγράψαμε συνδρομητὴ.
Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ θερμὰ σας λόγια.
κ. Ἄ. Φοῦρ. Τὸ γράμμα σας τὸ εὐγενικὸ
καὶ τ' ἀληθινὸ μᾶς ἔδωσε μεγάλη χαρὰ.
Περιμένουμε τὸ βιβλίο σας. Σᾶς εὐχαρι-
στοῦμε ἀπὸ καρδιάς.

κ. Θ. Βαγ. Λάβαμε τὸ γράμμα σας. Σᾶς
ἀπαντοῦμε ἰδιαίτερος.

κ. Κ. Τριαν. Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴ συ-
νεργασία. Σᾶς ἔγραψε ὁ κ. Γ. Θ. Π.

κ. Ἄλ. Κ. α. ζ. Πήραμε τὸ «Φθινοπωρινό».
Εὐχαριστοῦμε. Ἡ «Ἀπασιονάτα, θὰ πάει
στοῦ ἐπόμενου.

δ. Γ. Ἰ. Ὡ. τ. α. Σ. τ. α. Ὑ. ρ. Σᾶς εὐχαριστοῦμε
γιὰ τὰ καλά σας λόγια.

κ. Δ. Ἀνδρ. Χαρήκαμε μὲ τὸ γράμμα σας.
Ἡ κριτικὴ δημοσιεύεται. Περιμένουμε κί
ἄλλη συνεργασία.

κ. Φ. α. Ἰ. δ. Τὸ «ἔξοχικὸ πρῶτ» δὲν ἔρχεται
στὰ πλαίσιά μας. Στείλτε μας κάτι τε-
λειώτερο. Θὰ σᾶς παρουσιάσουμε μὲ προ-
θυμία.

κ. Γ. Κ. α. ρ. Πήραμε γράμμα καὶ συνεργα-
σία. Εὐχαριστοῦμε γιὰ ὅλα.

Διευθύνσεις συμφώνως τῷ Νόμῳ; Γιάννης Ἀνδρικόπουλος. Νικ. Σολιώ-
τη 12. Γιώργος Παπαγεωργίου: Ἄν. Λόντου 45. Ὑπεύθυνος τυπογραφεί-
ου: Ἰωάν. Κουκόπουλος: Ὁμαγυρίου Διὸς 20. Τυπ. «ΕΡΕΥΝΑ».

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΧΕΩΣ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΣ

ΟΔΟΣ ΑΚΟΜΙΝΑΤΟΥ 12 Τηλ. 56-144.—ΑΘΗΝΑ

Ἐπὶ 20 ἔτη ἐξυπηρετοῦμε ἀφ' ἡμερῶν τῆς Νεοε-
λληνικῆς Λογοτεχνίας, τὶς Καλὰς Τέχνας καὶ γενικὰ ὅλες τὶς πνευ-
ματικὲς ἐκδηλώσεις τοῦ τόπου ἐνισχυόντες κάθε νέο ταλέντο
καὶ κάθε καινούργια διανοητικὴ ἔκφραση. Ἐκατοντάδες βιβλία
ἀπὸ τοὺς πιὸ γνωστοὺς συγγραφεῖς τοῦ τόπου μέχρι τοὺς πιὸ
ἀγνωστους καὶ πρωτοφανέρωτους διεφημίσθησαν καὶ ἐνισχύ-
θησαν ἀπ' τὸ Πρακτορεῖο μας. Τόσον ὁ Ἀθηναϊκὸς ὅσο κ' ὁ
Ἐπαρχιακὸς μᾶ κ' ὁ ἀπόδημος Τύπος βρῆκαν στοῦ πρόσωπό
μας τὸν καλύτερο συνεργάτη τους καὶ προμηθευτὴ κάθε εἶδους
ὑλῆς καὶ συνεργασίας ποὺ τοῦ χρειαζόταν. Ἀμέτοχοι λογο-
τέχνες καὶ καλλιτέχνες τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔγιναν γνωστοὶ μὲ τὴν
ἐξυπηρετήση ποὺ τοὺς προσφέραμε γνωρίζοντάς τους στοῦ εὐ-
ρῶ κοινὸν τῆς πατρίδος τους καὶ ἄλλοι τόσοι τῶν ἐπαρχιῶν
καὶ τῆς Ἀθήνας διεφημίσθησαν πλατεῖα στοῦ ἐξωτερικὸ μὲ τὴ
μεσολάβησή μας. Ἡ στοργὴ ποὺ ἐδείξαμε στὸν πνευματικὸ
κόσμον τῆς Ἑλλάδος, ὅπου καὶ ἂν ἦτο, ὑπῆρξε μοναδικὴ στὰ
χρονικά τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδας. Μπαίνοντας σὲ νέα περίοδο,
ὑστερα ἀπὸ τόσο πλούσιο καὶ ἀναμφισβήτητα ἀναγνωρισμέ-
νο πανθυμολογούμενα παρελθόν, ἀκολουθοῦμε νέους τρό-
πους ἐξυπηρετήσεως τοῦ τύπου (περιοδικοῦ καὶ ἡμερησίου,
Ἐσωτερικοῦ καὶ Ἐξωτερικοῦ) καὶ διαδόσεως τῶν Νεοελλή-
νικῶν Γραμμάτων, Ἐπιστημῶν καὶ Καλλιτεχνίας. Λογαριά-
ζοντας ἴσους κάθε δημιουργὸ καὶ δεικνύοντας ἀληθινὴ ἀγάπη
καὶ κατανόηση γιὰ κάθε δημιούργημα (ποίησης, πεζογραφίας
ἐπιστήμης—ζωγραφικῆ, γλυπτικῆς κ. λ. π.) ἀναλαμβάνουμε μὲ
ἀσήμαντη δαπάνη τὴ διάδοσιν κάθε εἶδους πνευματικῆς δημι-
ουργίας (βιβλία, ἐκδόσεις, διαλέξεις, συναυλίαι, ἐκδόσεις κ. ἄ.)
καὶ τὴν ἐξυπηρετήση τοῦ πνευματικοῦ μας κόσμου συνεργα-
ζόμενοι μὲ ὅλον τὸν τύπον τοῦ Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ (Ἀμε-
ρικῆ, Αἴγυπτος, Αὐστραλία, Γαλλία, Γουρξία, Κύπρος κ. ἄ.)
τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῆς πρωτεύουσας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ, ΕΚΘΕΣΕΙΣ, ΔΙΑΔΕΞΕΙΣ, ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ, ΑΠΟΚΟΜΑΤΑ.

Ἐγγραφεῖτε συνδρομηταὶ γιὰ νὰ ἔχετε ὅ,τι θελήσετε καὶ
νὰ ἐξυπηρετηθῆτε ὅσο μακρὰ καὶ ἂν βρισκεσθε.